
Cant

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Cant	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: I	6
2. Akt: II.	23
3. Akt: III.	37
4. Akt: IV.	46
5. Akt: V.	55
6. Akt: VI.	59
7. Akt: VII	69
8. Akt: VIII.	74

Cant

Kilde Munk, Kaj. 1931. *Cant*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Indledning

Som det også var tilfældet med *Kardinalen og Kongen* (1929), der handler om kardinal Richelieu (1585-1642), ser det ikke ud til, at inspirationen til *Cant* kan forklares som en direkte reaktion på samtidige politiske begivenheder. Skuespillet blev skrevet i januar 1931 og publiceret med undertitlen "Et Skuespil om Henry VIII og Anne Boleyn". Forfatteren forsynede det med et Goethe-citat: "Alle Tidsrum, i hvilke Troen hersker, ligegyldig i hvilken Skikkelse, er glimrende, opløftende og frugtbare for Samtid og Eftertid." Det er reformationen i England under Henrik 8. (1491-1547), som denne gang var i fokus. Efter fiaskoen med *En Idealist* på Det kgl. Teater i 1928 fik Munk fuld oprejsning med dette nye skuespil. Det blev hans store dramatiske gennembrud både i Danmark og i resten af Skandinavien.

Som historisk figur er Henrik 8. berygtet pga. sine mange ægteskaber. I sin jagt efter en mandlig arving skiftede han som bekendt hustru fem gange og lod to af disse henrette. Skuespillets handlingsgang følger overvejende den anden af Henrik 8.s ægteskabs-cykler, hvor vi som læsere er med fra det tidspunkt, hvor kongens interesse for den smukke hofdame, Anne Boleyn, vækkes, og videre til deres ægteskab, fødslen af en endnu en 'ubrugelig' pige og endeligt til Annes fængsling og halshugning i Tower, hvorefter Henrik kan begynde en ny cyklus med en tredje hustru.

Stykket kaster et kritisk, satirisk lys over de højst verdslige omstændigheder omkring den engelske reformation. Billedet af det politiske liv, set gennem begrebet *Cant*, er desillusioneret. Omkring den enevældige fyrste, hvis personlige interesser er overordnet religiøse og moralske hensyn, foregår et kynisk, realpolitisk magtspil, styret med intelligens og jernnæve af kongens rådgivere, først kardinal Wolsey, derefter Thomas Cromwell. Cromwell er voldsomt fascineret af det politiske spil og har stor succes som intrigemester. Men faldet af to dronninger og en mægtig rådgiver peger på en ustyrlig vekslende mellem stigninger og fald som karakteristisk for det politiske liv.

Det historiske og politiske drama, hvor intrigerne og hustruskiftene er hovedelementer, trækker på Shakespeares historiespil og tragedier. Formelt ses det i verseformen med den hyppige brug af det shakespeareske blankvers (i modspil med andre verseformer), i den sproglige kraft og virtuositet. *Cant*

viser en generel beslægtethed med Shakespeares historiesyn. Munk har givetvis kendt Shakespeare og Fletchers historiespil *King Henry VIII* (ca. 1613). Til 'intrigant-figurerne', især Cromwell, har han hentet inspiration i fx Iago fra *Othello* og Edmund fra *King Lear*. Det umiddelbare forlæg for stykket er imidlertid Francis Hacketts biografi *Henrik den Ottende*, som udkom på dansk i 1930.

Cant

Alle Tidsrum, i hvilke Troen hersker, ligegyldig i hvilken Skikkelse, er glimrende, opløftende og frugtbare for Samtid og Eftertid.

Goethe¹.

1. Akt: I

DEN KONGELIGE PARK

Stjernerne begynder at tændes. Maanen er blank og rund. Oppe fra Slottet Musik. Moses' og Elias' Skikkelser holder Vagt om en Bænk.

- (1) Anne Boleyn: (*ind*) Fang mig da, Percy, fang mig da, ved du nu hvad! du, som har Ben til at skræve over Kanalen med, kan ikke løbe en Flagermusunge ind!
- (2) Percy: (*((Hertugen af Northumberlands ældste Søn²) ind*) Fanger jeg dig, lille Anne³, saa slipper du aldrig. Du ved jo, hvad vi Northumberlands først faar fat i, kan ingen og intet vriste fra os igen.
- (3) Anne: Pas paa! snart kommer din Far: Lad nu den Mus flyve!
- (4) Percy: Har du ikke selv sagt, Hds. Naade holder med os? Og Kardinalen⁴ er altid saa glad for min Tjeneste.

¹Goethe: Citatet stammer fra Johann Wolfgang von Goethes persisk inspirerede digtsamling "West-östlicher Diwan" (opr. "West-östlicher Divan") (1819). "Et divan" (oprindeligt betegnelse for en fortegnelse, register, arkiv) betyder digtsamling. [DSD & ODS]

²Hertugen af Northumberlands ældste Søn: Percy er navnet på en engelsk adelsslægt, som havde stor indflydelse på engelsk historie fra tidlig middelalder til midten af 1600-tallet. Familien havde vidtstrakte besiddelser i Northumberland, en rigdom, som stammede fra Henry de Percy (1237-1314), en af Edvard 1.s stærkeste støtter i kampen mod skotterne. Den Percy, der optræder i skuespillet her, er Henry Percy (1502–1537), 6. Hertug af Northumberland (fra 1527). [BOE & DSD]

³Anne: Anne Boleyn (1507-1536), datter af Hertugen af Wiltshire og Ormonde, Thomas Boleyn. Anne tilbragte det meste af sin opvækst i Frankrig, og fra 1522 levede hun ved Kong Henrik 8.s hof, hvor hun havde mange bejlere. [BOE]

⁴Kardinalen: Kardinal Thomas Wolsey (1475-1530). Wolsey var søn af en slagter i Ipswich, uddannet på Oxford Universitet og præsteordineret i 1498. Fra 1509 tog hans karriere fart, da han udnævnedes til den kirkelige ansvarlige for almisser ved Kong Henrik 8.s hof. I februar 1514 udnævnedes han til Biskop af Lincoln og allerede i september samme år til Ærkebiskop af York. I 1515 blev Wolsey kardinal, og fra dette tidspunkt øvede han en dominerende indflydelse på kongens politik - ikke mindst i forhold til den romersk-katolske kirke, hvilket kom til at spille en vigtig rolle for den engelske reformation. [BOE]

Han svigter mig ikke. Det er jeg sikker paa.

(5) Anne: Uf, Percy, Fru Den og Hr. Den, hvad skal vi dog med dem?
I Frankrig der syntes jeg mere enhver var sig selv.
Og var jeg en Mand—jeg stod ikke her med Hatten i Haanden
og bad Alverden om gunstigt Forlov til at være til.

(6) Percy: Med os to er det nu ogsaa skrupknusende ligemeget;
saa saare min Far faar min lille Hex at se,
saa kan han da ikke andet end blive fortryllet,
saadan som hun kan danse og snakke og le.

(7) Anne: Saa du? der faldt en Stjerne.

(8) Percy: Naa, fik du Tid at ønske?

(9) Anne: Det kan du tro, jeg gjorde: hundrede lange Aar
til at leve sammen med dig i.

(10) Percy: Nej, Anne, ikke blive gamle!
det er bare dejligt at leve i vor Ungdoms flyvende Vaar.

(11) Anne: Nej, Percy, det tager du fejl i. Kom herhen, saa skal du høre.
For jeg har afluret Livet dets sødeste Hemmelighed.
Ser du, jo længer det varer, desto rigere bliver det.
Ih, saa du tror mig ikke! Jamen det er nu noget, jeg ved.
Da jeg var en lille Pige, tog Mor mig med ud at spadsere
den første nyfigne Vaardag paa endnu halvfrossen Jord.
Jeg løb lidt foran og ledte — og fandt jeg saa Anemoner,
skyndte jeg mig at plukke og komme med dem til Mor.
Da kunde det ske, at med Taarer i brune dejlige Øjne
bøjede Mor sig og kyssed min og Smaablomsternes Mund.
Mit Hjerte stod stille i Brystet, og i mit Barnesind lød det:
Nej, aldrig mer kan du fange dig en saa lykkelig Stund.

(12) Percy: Er Anemoner de gule, som Hestene ikke kan lide?

(13) Anne: Percy, du er da et Hakkebræt til at hakke Persille paa.
Næste Vaar bliver det altsaa dig, der skal have Anemoner.

- (14) Percy: Og bøje sig ned og kysse.
- (15) Anne: Naa, det kan du da forstaa.
Men hør saa: derovre i Frankrig, naar vi sad i Træernes Skygge
alle vi unge Piger sammen med Dronning Claude⁵,
og der kom en vandrende Sanger og kvad en af disse Viser,
der lyder oktoberhaabløst og dog — aprilbygekaadt,
— jeg følte mig løftet af en — uoverflyvelig Lykke.
Men nu i Aften vi gik under Æbleblomsternes Dryss,
mens Duggens levende Perler — aah, Gud er hernede paa Jorden,
han kommer til os og smiler i Blomster og Sange og Kys.
- (16) Percy: Aldrig vil Livet skænke mig sødere Stund end denne.
- (17) Anne: Jo længere Livet varer, des mer bliver dets Gave god.
Nu er vor Lykke som Bækken, der danser igennem Skoven,
engang vil den blive som Floden, den stærke strømmende Flod.
- (18) Percy: Og ende i Vanens Delta og Alderens træge Sumpe,
for Floder, det ved vi, haster imod deres egen Grav.
- (19) Anne: Nej, naar vi bliver gamle, Percy, da er vor Lykke som Havet,
der hviler i Solnedgangsskæret, Erindringens brede Hav.
Alderdommen betyder bare, jeg bedre kan naa
— du bliver nok lidt krum — at kysse dig, uden at staa paa Taa.
- (20) Percy: Anne, jeg elsker dig evigt. Jamen græder du, lille Anne?
- (21) Anne: Percy, alt er forelsket som vi to, hvorhen vi ser.
Stjernerne sløres af Taarer, og Maanen straalere og smiler,
Nattergalene hulker, og Dansemusikken ler.
Nej, Percy, op! jeg vil danse. Du skal svinge mig rundt og rundt.
For at elske det er saa dejligt, du kære, at det næsten gør ondt.
(*De ud. Unge Mennesker løber over Pladsen.*)
- (22) Kardinal Wolsey: (*ind med Følge af Herrer*) Mit Ønske er en Ordre.
Husk det til næste Gang, Lord Willoughby.
Saa længe Frankrig turer frem i Rænker
og Dobbeltsind mod Spanien og Rom,

---

⁵*Dronning Claude*: Claude af Frankrig (1499–1524), Frans 1.s hustru (1514–1530). Den fine blommesort ”reineclaudes” er opkaldt efter hende. [DSD]

har England intet Øre for Hr. Frans⁶.
Sig det til Sendefærden! (*Lorden bøjer sig og gaar.*) Cromwell⁷, hør!
(*Lidt afsides.*) Northumberland⁸ har vist sit Ulveskind
her efter Middag.

(23) Cromwell: Ved jeg, Eminence.

(24) Wolsey: I ved vel ikke ogsaa, hvad han vil?

(25) Cromwell: Ja, ved og ved! Undfanget blev jeg ikke
for ingenting i Laasesmedens Værksted;
og ti Aars Tjeneste for Jer og Kongen⁹,
beredt til *alt* for Fædrelandets Skyld,
har skærpet arvet Sans for Nøglehuller.

(26) Wolsey: Hvad vil Northumberland?

(27) Cromwell: Gaa lidt til Side,
Han kommer der. Vi gaar forsigtigt frem.

(28) Wolsey: Jeg skal erindre Jer ved Lejlighed.
(*Gaar med Følge.*)

(29) Cromwell: Det ved jeg, Eminence, oh, det ved jeg.

(30) Northumberland: (*ind*) Hr. Cromwell, jeg har Hastværk og desuden
for Skik at buse ligepaa. Hvad skal
vi Engelskmænd med Hanesvanseri
og franske Fruentimmerfalbelader?

(31) Cromwell: Aldeles enig, Eders Herlighed!

---

⁶*Hr. Frans*: Frans 1. (1494–1547), konge af Frankrig fra 1515 til sin død, kendt for bl.a. den række af krige mod den romersk-katolske magt (1521–1544), som teksten også henviser til. [BOE]

⁷*Cromwell*: Thomas Cromwell (1485-1540), hovedrådgiver for Kong Henrik 8. fra 1532 og en af de ansvarlige for den engelske reformation. Cromwells tidlige år og barndom er uklar, men det lader til, at hans fader var enten stofhandler eller låsesmed (Munk lader ham komme fra låsesmeden!), og at Thomas har opholdt sig en del i udlandet bl.a. Italien. Først efter 1520, hvor han kommer i den magtfulde Kardinal Wolseys tjeneste som advokat, er han historisk velbeskrevet. I 1529 vælges han ind i parlamentet, og derfra går det hurtigt til toppen af karrieren [BOE & DSD]

⁸*Northumberland*: Percy's fader, 5. Hertug af Northumberland, Henry Algernon Percy (1477-1527), spillede en væsentlig rolle især i Kong Henrik 8.s tidlige regentår og medvirkede bl.a. ved den såkaldte "Battle of the Spurs", hvor den franske hær flygtede. [BOE & DSD]

⁹*Kongen*: Henrik 8. (1491-1547), konge af England (1509-1547), som især kendes for sine problemer med at få en mandlig arving til kongeriget, hvorfor han bl.a. havde seks hustruer. [BOE]

som talt ud af mit Bryst.

- (32) Northumberland: Aldeles ikke.
Jeg mønted netop mine Ord paa Jer.
Jer Enighed med mig er netop en
af disse Artigheder. Hvor er Kongen?
- (33) Cromwell: Hans Naade vil det næppe være muligt
at træffe mer i Dag. Det gør mig ondt.
Og hvor beklageligt, I ikke kom
blot et Minut før, bare et Minut!
da stod jeg netop her og talte med
vor kære Eminence.
- (34) Northumberland: Ham i hvert Fald
faar jeg vel fat paa.
- (35) Cromwell: Sja, i Aften næppe.
Jeg skal naturligvis med største Glæde
prøve at hjælpe Eders Herlighed.
- (36) Northumberland: Javisst! javisst! Se der da! Find ham saa!
Men hvad! der er han jo.
- (37) Cromwell: Ja virkelig.
Saa sparer Eders Herlighed min Hjælp til
en anden Gang.
- (38) Northumberland: (*snapper Pungen fra ham, den, han lige gav ham*) Javel. Den
sparer vi.
- (39) Wolsey: (*ind*) Ej se! Velmødt, Northumberland, velmødt!
Ak, det er længe siden, jeg har trykket
en ærlig Næve.
- (40) Northumberland: Det er nuomdage
en sjælden Foreteelse. Jeg venter
for min Part knap at komme til det mer.
(*Rækker ham Haand.*)

- (41) Wolsey: Naa, Hertug, hvad har nu fortørnet Jer?
Her hvor vi andre daglig soler os
i Naadens Glans, ses I som Regel kun,
naar I har Brug for Strafs og Trusels Mørke.
- (42) Northumberland: Da jeg var ung, da lærte vi ved Hove¹⁰:
aldrig at tale, sjældent kun at kysse,
immer at slaas. Og derfor blev vi Mænd.
Afskaffet er nu Krigen, ja. Nu slibes
her ikke mere Sværd, men Talemaader.
Nu fjases¹¹ her. Mindst ti Par løb jeg paa
i Gangene, den Stund jeg søgte Jer.
- (43) Wolsey: Da lever Kongen selv som en St. Henry¹².
- (44) Northumberland: Saa? gør han? Og om denne Helgen ved
Legenden, at han ligger fuldt saa tit hos
en Mary Boleyn¹³ som hos Dronningen¹⁴.
- (45) Cromwell: Oh, kun een Elskerinde til en Konge
det regnes udenvæltsk¹⁵ for næsten bondsk.
- (46) Wolsey: Nu er det Hertugen og mig, der regner.
(*Cromwell bukker og gaar.*)
- (47) Northumberland: Fanden i, hvad de regner udenlandsk!
Jeg er en Engelskmand, og det vil sige,
at jeg er indenlandsk, og det er nok.
Og Engelskmænd skal mine Sønner blive.
Hvad er det, I har gjort ved Percy her?
Man siger mig, han render rundt og fjanter

¹⁰*Hove*: Dativform af "Hof".

¹¹*fjases*: Et dagligdags udtryk for det at spøge på en utidig og indholdsløs måde, synonymt med fjante, pjanke og (i dette tilfælde) især flirte. [ODS]

¹²*St. Henry*: Betegnelsen "sankt" (af det latinske "sanctus" - hellig) gives et menneske, som menes at have en særlig forbindelse til det hellige, en som er moralsk perfekt og ofte med enestående evner til at undervise og formidle. [BOE]

¹³*Mary Boleyn*: Mary Boleyn (1499/1500-1543), Anne Boleyns søster, havde omkring 1525 en kortvarig affære med kong Henrik. Det har efter alt at dømme ikke påvirket det gode forhold imellem søstre.

¹⁴*Dronningen*: Her tales om Kong Henrik 8.s første hustru, Katarina af Aragonien (1485-1536). Parret blev gift i 1509, samme år som Henrik besteg tronen. Han blev meget skuffet over, at han ikke fik en mandlig arvtager til kongeriget. Katarina fødte i perioden 1510-1518 seks børn, heraf to drenge, men alle undtagen pigen Mary (senere dronning, 1553-1558) var dødfødte eller døde kort efter fødslen. [BOE]

¹⁵*udenvæltsk*: Kommer af det tyske "aussewelt" (den ydre verden, omverden) og bruges her i betydningen "fremmed" eller "udenlandsk". [ODS]

som alle de andre Maskeradefigurer
ved dette udenvæltske Hof. Men se,
nu tager jeg Drengen med mig hjem i Morgen;
jeg har just ordnet ham et Ægteskab,
saa vi kan holde Bryllup inden Høst.
Og dermed Basta for det Karneval.

(48) Wolsey: Saafremt det passer Kongen.

(49) Northumberland: Kongen taler
jeg med i Morgen, naar Hønsene flyver ned¹⁶.

(50) Wolsey: I Morgen tror jeg Hs. Naade vil paa Hjortejagt med mig.

(51) Northumberland: Med Jer? Og saa lade *mig* vente! Sig mig, Hr. Kardinal,
ved I, jeg er den Mand, der ejer mest Jord i England?

(52) Wolsey: Aldrig kan dog de Bønder huske rigtigt.
Kirken er den, der ejer mest Jord i England.
Kirken er mig. Kronen ejer mest Jord.
Kronen er Kongen. Derefter kommer saa I. —
Northumberland, den Pige, Percy har tabt
sit unge bankende Hjerte i Hænderne paa,
er klog og temmelig dejlig. Lad dem blive gift!

(53) Northumberland: Er I fra Sans?

(54) Wolsey: Og fornem nok er hun vel ogsaa,
da hendes Søster jo staar Hs. Naade saa nær.

(55) Northumberland: I tilmed fornærmer mig! Jeg vil strax til Kongen.

(56) Wolsey: Det kommer I ikke uden igennem mig.

(57) Northumberland: Det skal jeg dog vise Jer.

---

¹⁶naar Hønsene flyver ned: Bruges i faste forbindelser fx ”fra høns fløj op, til høns fløj ned”, her i betydningen ”morgen”.
[ODS]

- (58) Wolsey: Saa er Kongen unaadig,
og I kunde sparet Jer den lange Vej.
- (59) Northumberland: Hm! hm! I kender mit Gods i Warridge. Ikke?
Vil I have det?
- (60) Wolsey: Om jeg vil have *det!* haahaa!
Nu taler skam Lorden Engelsk. Saa kan jeg forstaa.
Jert Gods i Warridge¹⁷! sese! Men I ejer i Dunge
en gammel ypperligt udskaaen Altertavle,
Maria fra Magdala efter en bedre lunch,
Ansigtet savner Udtryk, men Brystpartiet, Lænder og Navle,
ikke det mindste æggende, nej, skabt af en Haand, der rammer,
lidenskabsvildt og behersket af Vilje, hvad Øjet ser.
Den har jeg savnet i flere Aar i mit Sovekammer.
Giver I mig de to Ting?
- (61) Northumberland: Den Altertavle
har Bedstefar hentet hjem fra — — Naa, kommer du der?
- (62) Percy: (*ind med nogle unge Herrer, der standser forbløffede*) Far? du i London!
- (63) Northumberland: Ja. For at hente dig hjem.
- (64) Percy: Hjem?
- (65) Northumberland: Ja. Til Bryllup.
- (66) Percy: Til Bryllup?
- (67) Northumberland: Ja. Dit.
- (68) Percy: Jamen jeg —
Far, jamen jeg —jamen mit — men med hvem? Eminence,
I har jo lovet at tale min Sag, hvis Far —
- (69) Northumberland: Snak! du har ingen Sag. Den Sag at faa giftet dig
den Sag er min efter god gammel engelsk Skik.

---

¹⁷Warridge: Sandsynligvis i relation til "Warridge House" nær Worcestershire i det centrale England. [GM]

Nu følger du med til Kongen, og saa er det afgjort.
(*Dæmpet.*) Eders er Tavle og Gods.

(70) Wolsey: Saa er Kongen Jer viss.

(71) Percy: Far, jamen nej, du kender jo slet ikke hende, som —

(72) Northumberland: Nej, men jeg kender dig, og jeg ved, at du ligesom alle de Agerkaalsplanter, der staar her om os og glor, øver dig i at blive en Nar og en Ødeland¹⁸, hvad I dog knap faar Held til, saalænge Englands Jord giver Føde til Folk som mig af den gamle Skole.
(*De unge lister af.*) Nu føjer du dig og er glad til, fordi jeg ved, hvad du vil. Hvis ikke, saa husk, du har Brødre, Northumberlands Enge og Agre og Skove og Floder og Byer og Borge kan henfalde til.

(73) Percy: Hr. Kardinal!

(74) Wolsey: Ven Percy, rolig! besind dig en Kende! se, kun af Velvilje tav jeg og lod dig nyde din Leg. Din Anne har Kongen forlængst bestemt for Kilkenny-Greven¹⁹. Hun skal giftes til Irland, saa hende bliver det jo ej.

(75) Percy: Kongen! Saa gør jeg Knæfald.

(76) Wolsey: Nej, Percy, det gør du ikke. Kongens Vilje er hverken for Bøn eller andet til fals. Krydser du den, vil han gifte dig bort til en anden Dame, en, der elsker blaat Blod og lysten springer dig om din Hals; hun er ætgammel hos os, højt anset.

(77) Percy: Hvad hedder hun?

(78) Wolsey: Jomfru Øxe.
Nej, blegn nu ikke, Ven Percy. Saalænge din Hals er hel, saa lad Blodet gaa, som det plejer. Ak, du er ikke den første,

---

¹⁸*Ødeland*: Ældre nydansk ord for en person der øder, hvad han ejer, en som ruinerer sig selv ved flot, dyr og overdådig levevis. Ordet bruges undertiden som et slags fingeret personnavn. [ODS]

¹⁹*Kilkenny-Greven*: Kilkenny (Cill Chainnigh), provins i det sydøstlige Irland. [BOE]

der betaler en kostelig Perle for Livets dyre Juvel.

(*De ud.*)

(79) Kong Henry den Ottende: (*ind med Dronning Catherine og Følge af Damer og Herrer*) Saadan en Paafuglegump stegt mør og sprød

den smager gudvelsignet, ja, det gør den;

men ligger jo desværre noget for fast.

Synes du ikke ogsaa, Catherine?

Ah! her er en Bænk. Kom. Lad os sætte os.

Generer Musikken, standser jeg den strax.

(80) Dronningen: I Øjeblikket er den lind og sval.

Som Vievand, der stænkes paa en Pande

af fromme Fingre, køler og gør stille,

forfrisker disse klare Toner mig.

(81) Kongen: Er det saa smukt? Jeg hørte ikke efter.

Nhej, det har aldrig været Vievand.

Det er en Bæk, der springer midt paa Heden

en glovarm Jagtdag, naar Ens Vin i Tasken

er bleven lunken.

(82) Dronningen: Tys!

(83) Kongen: Nu er det Dugg.

Ak, det blev tidlig Aften. Hør, det trækker.

Cromwell, spring efter et Sjal til Dronningen.

(84) Dronningen: Det kan dog —

(85) Kongen: Lad ham bare høvle²⁰ af.

Hæ, han begynder at blive lidt høj i Sædet.

Han har ingen Skade af at røres lidt.

(*Rejser sig halvt.*) Ej, ej, Hr. Thomas²¹! ho! I lugter nok

af Parlament! naa, hvordan gik det saa?

faar jeg de Penge til mit Politi?

---

²⁰*høvle*: Nyttysk ord (höveln) der i denne sammenhæng bruges overført og på fynsk-lollandsk dialekt om det at gå hurtigt, skynde sig af sted. [ODS]

²¹*Hr. Thomas*: Thomas More (1478-1535), engelsk humanist og statsmand, Englands kansler i perioden (1529–32). I sit kendteste værk, "Utopia" (1516), beskriver More et idealsamfund og sammenligner det satirisk med samtidens Europa. [BOE & DSD]

(86) Thomas More: (*ind*) Det skulde I jo gerne have, Kong Henry.
Dog fik vi endnu ikke Sagen færdigbehandlet.

(87) Kongen: Asch! hvorlænge skal jeg vente?
Vi har jo Murr²² og Uro rundt i Riget.
I er saa klog en Filosof, fortæl mig,
hvad har vi Konger Parlamente til?

(88) More: To Spørgsmaal, før jeg kan og tør give Svar:
Kongens Humør i denne skønne Aften,
mon over middel, middel eller under?

(89) Kongen: Strax da jeg saa jert Ansigt, blev det over.

(90) More: Saa tør jeg svare med det andet Spørgsmaal:
hvad mener Eders Naade Parlamente
har Konger til?

(91) Kongen: Haha, det Svar er let,
dem har de til at vise deres Magt paa. —
Det var en Skam, I var til Møde, Thomas,
der gik I glip af Cranmers²³ kønne Prædken.
I er en lovende ung Mand, Hr. Cranmer.
Det ender med, jeg beder Hs. Hellighed
give Jer en Bispestol etsteds i Landet.

(92) Dronningen: Saa skal det være mellem Fattigfolk,
der ikke ejer Faar, saa kan de strikke
sig Halstørklæder af Hr. Cranmers Ord.

(93) Kongen: Naanaa! saa uldent var det heller ikke.
Maaske lidt blødt, det lunede i Sindet.
Men sig mig: naar nu GUD er overalt
til Stede, tror I saa, han ogsaa er i
en Fandens Mælkebøtte, i det hule
af Stængelen maaske?
(*Jubel.*)

---

²²Murr: Kommer af det tyske lydord "murren" og bruges som udtryk for misfornøjelse, utilfredshed, uvilje - mukkeri. [ODS]

²³Cranmers: Thomas Cranmer (1489-1556), engelsk teolog og fra 1533 ærkebiskop (den første protestantiske) af Canterbury. [BOE & DSD]

- (94) Cranmer: Naar Eders Hest
har ædt sig mæt af Blomsterne langs Vejen,
er det jo disses Kraft, der løfter Jer,
men Herrens Arm alene bærer Kongen.
- (95) Cromwell: Lod det sig gisne, at dens Saft var lidt af
Jomfru Maries Mælk?
- (96) Kongen: Vi taaler ikke,
det Hellige krænkes ved letfærdig Prat²⁴.
Hvad hedder saa det gule Øje der,
Ven Thomas? der?
- (97) More: Arcturus²⁵, Eders Naade.
Den varsler Uvejrr, efter Overtroen.
- (98) Dronningen: Og efter Troen?
- (99) More: Er den selv en Verden,
maaske besjælet. Mennesker af Lys,
af Ild, af Kunstens Lys, af Retfærd's Ild
har deres Hjemsted der. Vold, Sygdom, Armod
er tomme Navne. Alle er de Konger.
Og Evigheden gaar med Sang og Syner.
Se Stjernen! se, den vinker ad vor Længsel.
Maaske engang den vinker ad os selv.
- (100) Dronningen: Det kalder jeg for Overtro, Hr. Thomas.
- (101) Kongen: (*meget stille*) I er min Ven. Hjælp mig at være god.
— Og se, der har vi saamænd Marylil²⁶.
- (102) Dronningen: Du skal i Seng, Barn. Det er over Tiden.

---

²⁴Prat: Nytyisk/hollandsk låneord ("praat"), som her betyder løs eller vrøvlet tale, snak, sludder. [ODS]

²⁵Arcturus: Arcturus, en stor, orange gigantstjerne også kaldet Alpha Boötis, er blandt de fem lysstærkeste stjerner på nattehimmelen, og findes i stjernebilledet Bjørnevogteren. [BOE & DSD]

²⁶Marylil: Lille Mary (1516-1558), eneste barn af Henrik 8. og Katarina af Aragonien, bliver fra 1553 dronning af England (Maria 1.) og får tilnavnet "den blodige" pga. hendes håndfaste betærelser på at genindføre katolicismen, hvilket også antydes i de følgende replikskifter. [DSD & BOE]

- (103) Mary: (*ind*) Jeg skulde bare sige Godnat til Far og se, om Skægget er blevet mere rødt i Dag.
- (104) Kongen: Blevet mere rødt? haha. Hvorfor?
- (105) Mary: Fordi hvergang du maa lade En halshugge, saa bliver dit Skæg jo mere tæt og rødt.
- (106) Dronningen: Men Barn da! hvem —
- (107) Kongen: Maaske kan du have Ret. Du er dog egentlig et sjældent Barn. Er klog. Er sød. Er min. Har kun een Fejl.
- (108) Mary: Og hvad er den saa?
- (109) Kongen: At du er en Pige i Stedet for en Dreng.
- (110) Mary: Jamen tror du ikke, det kan forandre sig, naar jeg bliver stor?
- (111) Kongen: Om ikke hahaha — hvem ved? haha. Som Verden er gaaet frem de sidste Aar, skal man jo ingenting forsværge mer. Der har I en Idé til jeres Bog, Ven Thomas. — Tror I, Cranmer, det kan ske?
- (112) Cranmer: Guds Almagt er jo stor. I hvert Fald kan Prinsessen komme til at styre Riget saa godt som nogen Mand.
- (113) Kongen: Ah! Visevas! Min kære Catherine har lovet mig til næste Gang en sprælsk og uvorn Dreng.
- (114) Dronningen: Ja, det bestemmer Himlen jo. Men jeg bestemmer: nu skal Marylil i Seng.

- (115) Kongen: (*rejses sig*) Der aabenbarer Eminencen sig.
Gaa kun med Barnet.
- (116) Dronningen: Sig saa pænt Godnat.
- (117) Kongen: Velmødt, Hr. Kardinal. — Sov sødt, min Skat.
(*Dronningen gaar med Damerne og Barnet. — Herrerne trækker sig noget tilbage for Kardinalen.*)
- (118) Wolsey: Ak, Eders Naade, I er lykkelig.
- (119) Kongen: Det er jeg, Wolsey.
Ja, jeg er lykkelig og (*kvæler en Gaben*) takker Gud.
Hvad skal vi finde paa i Aften, Wolsey?
- (120) Wolsey: Jeg har en Sag.
- (121) Kongen: Javisst. I har en Sag.
Saa snart jeg har en ubekymret Time,
har I en Sag. Ak, Arthur²⁷, hvorfor gik
du hen og døde, Bror, og efterlod
mig Catherine og England? Heller havde
jeg bredt mig i et Bispesæde nu
og herset lidt med Dogmer og med Munke.
Det er jeg skabt til. Og saa havde du
haft alt det Mas med *Sager* og at skaffe
Kronen den Søn. Hør, Wolsey, sig mig — Haanden
paa Hjertet, se mig ind i Øjnene —
tror I, det lykkes for mig denne Gang?
- (122) Wolsey: Den, der utrættet banker, lades ind.
- (123) Kongen: Hvad har jeg gjort dem, Wolsey, dem deroppe?
Fem Drengelig, dødfødte Tudorsønner,
holder nu Englands Jord i sine Kæber.
Om føje Tid — Hvad var det for en Sag?

---

²⁷*Arthur*: Henrik 8.s hustru, Katarina af Aragonien, var først, som et led i tidens dynastipolitik, gift med den engelske tronfølger Arthur, søn af Henrik 7., men da Arthur døde allerede året efter i 1502, blev den unge enke få måneder senere forlovet med Arthurs yngre bror, Henrik. Katarina påstod, at ægteskabet med Arthur aldrig var blevet fuldbyrdet, hvilket var en forudsætning for, at hun kunne gifte sig med Henrik. [DSD & BOE]

- (124) Wolsey: Northumberland vil gerne stedes for Jer med Sønnen Percy — om det passer Jer, at denne giftes til en Shrewsbury²⁸.
- (125) Kongen: Og passer det mig?
- (126) Wolsey: Jeg ved ingenting imod det.
- (127) Kongen: Altsaa: vel! det passer mig. Nej, jeg har tænkt mig — for en Søn det vil, det maa jeg have — og derfor — thi de maa jo kunne bøjes, de deroppe, ikke? — at hvis I skulde naa St. Peders Stol, om I saa daglig holdt en Messe for det, jeg mener: selve Paven — mon saa ikke?
- (128) Wolsey: Da sværger jeg Jer til, jeg skulde bede, saa Domen slog en Revne, for at Ordet usvækket kunde haste op til Gud.
- (129) Kongen: Og hvis dog ikke — se, der er jo det, jeg har jo Richmond²⁹, Wolsey — har en Søn. Kunde vi nu paa en og anden Maade faa gjort ham ægte, hvis —
- (130) Wolsey: Der!
- (131) Kongen: Stille! Stille!
- (132) Dronningen: (*kommer med Hofdamer, deriblandt Anne. Og Cromwell kommer med Northumberland, Percy o. fl.*) Jeg vidste intet om, at denne Sag stod for i Aften. Ellers —
- (133) Kongen: Den er afgjort.

---

²⁸*Shrewsbury*: Adelslægt med rødder tilbage til 800-tallet. Af særlig interesse ang. skuespillets historiske samtid er George Talbot (1468–1538), 4. Hertug Shrewsbury and Waterford, som var ”Lord Steward of the Household” ved det kongelige engelske hof i perioden 1509-1538. [BOE]

²⁹*Richmond*: Henry Fitzroy (1519–1536), 1. Hertug af Richmond og Somerset. Henry var illegitim søn af Kong Henrik 8. af England og dennes unge elskerinde, Elizabeth Blount (1502-1539/1540), også kendt som ”Bessie”. Som det også fremgår herefter i samme replik, var Henrys gudfar Kardinal Thomas Wolsey. [BOE]

- (134) Dronningen: Naar den er afgjort, Husbond, tier jeg.
- (135) Kongen: Vor Hertug af Northumberland! det glæder os højt at se Jer her en sjælden Gang.
Hvorlunde lever I?
- (136) Northumberland: Vi lever vel,
sparer og bruger, hvad vi har behov,
og sender Jer det øvrige som Skat
og gør det gerne.
- (137) Kongen: Vel! Og Lutherpesten³⁰?
- (138) Northumberland: Vi bruger hverken Fælder eller Gift mod vore Rotter, men vi slaar dem ned,
saa tit vi træffer paa dem.
- (139) Kongen: Rigtigt handlet!
Jeg selv har gjort et harmfuldt Skrift imod det tyske Rottehul og Mesterrotten,
som Smitten kom fra. Paven selv har rost det.
Det skulde I gaa hjem og læse, Hertug.
Jeg kalder selve Martin Luther for et Faar, der gøer — der — hvordan var det, Wolsey?
- (140) Wolsey: Et Faar i Djævlens Bug, der gøer fortabt.
- (141) Kongen: Ja, saadan var det. Er det ikke stærkt og godt? Og saa er det jo sandt tillige.
Fortabt det er han; visst er han fortabt.
Nej, Kætterier har vi ikke Brug for i kære gamle England. Religionen skal holdes højt i Agt. Respekt for Gud!
Naa, I vil gifte Percy med en Shrewsbury!

---

³⁰*Lutherpesten*: Efter den tyske teolog og reformator Martin Luther (1483-1546). Luther var en ledende skikkelse i opgøret med den romersk-katolske kirke, som førte til oprettelsen af de evangelisk-lutherske kirker. Opgøret gik ikke stille for sig, og da Luther i 1517 opslog 95 teser mod katolicismens handel med syndsforladelse (aflad), indledte den katolske kirke en kætteriproces, som endte med, at Paven i 1520 bandlyste Luther. Henrik den 8. udgav samme år skriftet ”Declaration of the Seven Sacraments Against Martin Luther”, et voldsomt angreb på Luther og forsvar for den katolske lære om sakramenterne. 1521 tildelte Paven ham derfor ærestitlen ”Fidei Defensor” (Troens forsvarer). [DSD & BOE]

Ja. Amen! Amen! Og Guds Fred med det!

(142) Northumberland: Tak, Eders Naade. Min og Percys Tak.
(*Vil gaa.*)

(143) Anne: Nej. Nej.

(144) Dronningen: Vær stille, Barn!

(145) Anne: Kong Henry, hør mig!
Vi elsker jo hinanden, jeg og Percy.
Vi kan dog ikke skilles, naar vi elsker
hinanden. I vil —

(146) Dronningen: Taushed pligter I
over for Kongens Vilje, Anne Boleyn.
Og Pligt er højere end Kærlighed.

(147) Kongen: Hvad er nu alt det her?

(148) Wolsey: En Barnegrille.
Thi Eders Naade ved saavel som jeg,
at Datteren af en Lavadelsmand
kan ikke ægte en Northumberland.

(149) Anne: Er Far en — Hvad er Far? — Kan ikke ægte?
naar nu vi elsker — hør os, Eders Naade! —
Hjælp mig at bede til Kongen. Er der ingen,
der vil? Forraader I jert Hjerte alle?

(150) Wolsey: Forlængst har Kongen desforuden afgjort,
Anne Boleyn giftes bort til Kilkenny.
Nu trætter dette Optrin Hds. Naade.

(151) Kongen: Hvad der er afgjort, er jo altsaa afgjort.
Og maa vi saa faa Fred.

(152) Wolsey: Gaa med jer Søn!

- (153) Northumberland: Knæl ned og tak for Kongens Naade, Dreng!
- (154) Percy: Jeg takker for jer Naade.
- (155) Anne: Du! Gør du!
Nu standser det igen. Jeg tror, det isner.
Saa ondt! saa lumpent!
- (156) Percy: Anne!
- (157) Anne: Nu har jeg kun
eet Ønske, det, at alle I her om mig
laa under min Fod.
(*Ud.*)
- (158) Wolsey: (*hen for sig*) Den lille Boleyn har en yndig Nakke
skabt til at knejse med og — —
(*slaar Haanden skarpt ned.*)
- (159) Kongen: (*mumler, mens graa Byger i Gys jager over hans ikke længer slappe Ansigt*)
Saa dronningstolt! Guds Død! saa dronningstolt!

2. Akt: II.

Det er nu Efteraar. Scenen er paa Slottet, en stor Sal og et Kabinet, adskilt af en Væg med en Dør i. I dette staar Kongen med Haanden paa Richmonds Hoved, i Salen samler nogle hændergnidende Herrer sig om en treven Brændeknudeild. Regnvej.

- (160) Kongen: Min unge Hertug, jeg har kaldt Jer til mig,
fordi — vi sætter os — I ogsaa — vi
vil begge sidde ned.
(*Rejser sig og gaar hen til Vinduet.*)
- (161) Wolsey: (*træder ind i Salen, hilser kort paa Herrerne; til Cromwell*) Er Kongen
der?
- (162) Cromwell: Ja, Eders Eminence. Men Hs. Naade
tager ikke mod.

- (163) Wolsey: Mod hvem? *Jeg* ønsker ikke at tale med ham. — Barnet ikke født?
- (164) Cromwell: Man mener ikke, det vil ske før Middag. Jeg holdes underrettet. Og i samme Sekund som det er sket, er jeg hos Kongen og, ønsker I det, inden for det samme Sekund endnu hos Jer.
- (165) Wolsey: Jeg takker Jer og skal betænke Jer ved Lejlighed.
(*Gaar fra ham.*)
- (166) Cromwell: Saa alt for venligt!
- (167) Kongen: (*inde i Kabinettet*) Se, I ved jo nok, I hedder Henry, altsaa Henry Richmond, men hvad I ikke ved maaske, det er maaske, hvorfor I bærer dette Navn.
- (168) Richmond: Ingen har sagt mig det. Dog tror jeg nok, jeg ved det. Eders Naade er min Far.
- (169) Kongen: Ja, Richmond, ja, jeg er — I er min Søn. Min Slegfredsøn³¹, javisst. Men dog min Søn. Min eneste. Endnu. — Du er en Tudor. Og er — bliv ikke vred — mig meget kær.
- (170) Richmond: Jeg ærer Eders Naade. Det er mig en Stolthed, jeg tør bære Navnet Henry. Og bære det, det vil jeg, o, saa varligt³² og højt, at Skam og Smuds skal aldrig naa det.
- (171) Kongen: Talt mandigt af en Dreng! Hvor faldt det mig visst let at lukke mine Øjne, kunde jeg dø med Vished for, at Englands Trone blev din, blev din. Dog det kan aldrig ordnes. Se her! en Flaske med Sct. Michaels Sved

³¹*Slegfredsøn*: Ordet "slegfred" betegner en kvinde, der samlever med en mand uden at være gift med ham, en frille eller elskerinde.

³²*varligt*: Det samme som "varsomt", "forsigtigt". [ODS]

fra, da han stred med Dragen³³. Jeg har købt
den til mig selv engang for — pyt med Prisen!
tag du den nu! den frier En fra Sygdom!
Og alt, hvad godt mit Hjerte rummer, øser
jeg ud til dig, hvis du vil være om mig
og blive hos mig — hvad der saa end sker.

(172) Richmond: Jeg bliver den sidste, hvis al England falder
fra Eders Naade. Men saafremt det gælder
at falde for Jer, er jeg Nummer eet.

(173) Kongen: Prøv, Henry, prøv engang — at sige Far.

(174) Richmond: Det lover jeg dig, Far.

(175) Kongen: Min Søn! min Søn!
Gud skærme dig igennem hele Livet!
(*Skubber ham ud ad Yderdøren.*)

(176) Wolsey: (*inde i Salen til More, der ankommer*) I kommer sent, Hr. More.

(177) More: Ja. Just til Morgen
kom Bud fra Frankrig og forsinked mig.

(178) Wolsey: Med Nyt fra — Rom?

(179) More: At Pavens Livslys oser
med Tande³⁴ lang og krum.

(180) Wolsey: Men naar det oser,
saa er der altsaa Gnist endnu. Saa kan
det pudses og — Ja. Lad os bede til Gud for
hans Tjener, at hans Lys maa brænde længe.
(*Gaar fra ham.*)

(181) Cromwell: De hvisker om, at Pavens Endeligt
staar for. Saa skures der nok Gulv i Helved

³³en Flaske med Sct. Michaels Sved fra, da han stred med Dragen: Sankt Michael eller Mikael, en af de syv ærkeengle, omtalt i Bibelen bl.a. NT: Joh.Åb. 12,7-9. Englen tilskrives i den kristne legende at være de syges beskytter og at have helende kræfter. [DSD]

³⁴Tande: Væge i lys eller lampe.

til stor Modtagelse.

(182) Cranmer: Ti stille Mand!

(183) Kongen: (*i Døren*) Cromwell!

(184) Cromwell: Strax! strax!
(*Ind til ham.*)

(185) Kongen: Ved Lægerne endnu slet ingenting?
Naa ikke, nej. Hør, Cromwell, sig mig ærligt,
tror I, det lykkes?

(186) Cromwell: Herre, fuldt og fast.

(187) Kongen: I lyver for mig. Alle lyver for mig.
Det hører vel saa med til min Bestilling.
En Kætterkvind, jeg fisked op i Forgaars
i Londons Gyder, bjergede sit Liv,
hun skreg, hun kunde spaa, og svor mig til,
det blev en Søn — men hun skal findes, skal hun,
og brændes, hvis — Hvad har jeg gjort dem, Cromwell?
jeg ved af ingenting og bærer ikke
at leve evigt under Følelsen
af deres stumme Mishag. Jeg har tænkt paa,
hvis nu jeg tilbød dem at gaa i Kloster —
at krone Sønnen strax og selv blive Munk?
I snilde Mand, ved I da ingen Udvej?
Hvad skal jeg gøre for at faa en Søn?

(188) Cromwell: Hvad om I tog Jer en ny, ung, frisk Kone?

(189) Kongen: (*er over ham*) Dit Dyr! har luret! jeg skal kvæle dig!

(190) Cromwell: Ak, Eders Naade kan visst bruge mig
til mangen mere nyttig Ting end det.

(191) Kongen: Kan jeg? til hvad da? Tage en anden Hustru?
Og hvordan kan jeg det? giv mig saa Svar!
For er det ikke første Gang, man giver mig

det Raad, saa blev det første Gang, at nogen
fandt Udvej for, hvordan det lod sig gøre.
Jeg, der er gift, er Kristen, præstelærd,
ved, Skilssmisse er Brudd paa Kirkens Bud³⁵.

- (192) Cromwell: Men tilgiv, Eders Naade, at jeg spørger
— og er I præstelærd, ved I jo Svar —
er der da ikke noget med, at Moses
forbyder Ægteskab med Broders Enke³⁶?
- (193) Kongen: Udflugter! Omsvøb! Løgn! Hvad gift var de!
Han var et Barn. Og i det Fjerdingaar
har Arthur aldrig ejet Catherine.
- (194) Cromwell: Og sæt, han havde!
- (195) Kongen: Sæt?
- (196) Cromwell: Han var et Barn!
Aah ja, et Barn paa 15—16 Aar.
Da jeg var 16 Aar — du gode Gud!
- (197) Kongen: I ligner stundom En, min kære Cromwell,
jeg ellers kun har set paa Billeder.
- (198) Cromwell: Jeg ved det godt. Dengang jeg stod i Smedjen
hos Far, blev Smaabørn ofte bange for mig.
Det smigrer mig. Men jeg er ikke ham.
Se mine Fødder! ingen klumper; vel?
Nej, Eders Tjener er jeg, tro og helt,
ved med mig selv, at jeg har aldrig tænkt
paa andet end paa jert og Rigets Bedste.
Og da nu jer og Folkets Smerte ogsaa
er min, saa har jeg spurgt mig selv *HVORFOR?*
Indtil omsider Svaret lod sig skimte:
Mon ikke det kan skyldes, at Hs. Naade

³⁵*skilssmisse er brud paa Kirkens Bud*: Jf. Moseloven (bl.a. i GT: 2. Mosebog), hvor 6. bud i den traditionelle kirkelige fortolkning (katolsk, ortodoks og luthersk) lyder: "Du må ikke bryde ægteskabet".

³⁶*Ægteskab med Broders Enke*: Jf. GT: 3. Mos 20,21 hedder: "Hvis en mand gifter sig med sin brors hustru, er det en skændsel. Han har blottet sin brors køn. De skal være barnløse."

har levet 17 Aar i Synd med Enke-
fyrstinden?

- (199) Kongen: 17 Aar! i Synd! et Liv!
Enkefyrstinden! Synd! Og derfor skulde —
Haa, Cromwell, skynd Jer, fort, bring mig Besked!
og vis Jer ikke, før I har — Guds Svar:
(*Cromwell ud.*) en Dreng, der lever — eller — eller — Anne.
- (200) Cranmer: (*nærmer sig inde i Salen til Wolsey*) Hvor har jeg bedt til Jesus hele Natten.
For hvis han ikke er sin Salvede
til Vilje denne Gang, da kan vi frygte.
- (201) Wolsey: Saa kryb i Ly bag Kardinalen, Præst.
Jeg kender Kongen som min Bønnebog
og ved nøjagtig, hvordan jeg skal blade.
- (202) Kongen: (*inde i Kabinettet med Ryggen mod Yderdøren, idet den aabnes*) Saa snart!
Forkynd saa Dommen, Cromwell!
- (203) Anne: (*springer ham om Halsen*) Bjørn!
- (204) Kongen: Dig er det! Nu i denne Stund! Hvad vil du?
- (205) Anne: Give Eders Naades Mund ti tusind Kys.
Og saa bliver du min Sandten ikke glad!
- (206) Kongen: Fortumlet først. Og naar jeg faar mig samlet,
saa ude af mig selv af Glæde, Anne.
Bliv ved! fler Kys! Der er saa langt, saa dejligt
langt til ti tusinde.
- (207) Anne: Det tror du da.
Men ser du, Bjørn: din Mund — der har vi Stregen,
og min den er det lille runde Nul;
een, to, tre, fire — der er hele Tallet.
- (208) Kongen: Du sødeste!

- (209) Anne: Og saa et Nul i Tilgift!
Aah, Bjørn, hvor har jeg længtes efter dig.
Siden du stjal mit Hjertes Honning, tumler
jeg rundt ret som en hjemløs bange Bi.
- (210) Kongen: Du bange! Du, der trodsed Englands Konge,
der jog mig ned ad Hever Castles³⁷ Trapper,
som om jeg var din Hund, — der gav mig for
det første Kys som Tak et svullent Øje —
du bange, bind mig hellere paa Ærmet,
at det er af Forskrækkelse for Skraldet,
at Lynet falder ned af Skyens Stol.
- (211) Anne: Men Bjørn dog! sikke Ting du falder paa!
- (212) Kongen: Naar du er hos mig, du, ved ingen Sjæl,
hvad jeg kan finde paa. Din svale Pande!
Din Kind, saa blød som — som en Hestemule.
Din — nej, jeg magter ikke Billeder,
der passer sig paa dig, du Dejlige!
Men hvad jeg magter er at knuge dig
i mine Arme, Barn, at knuge dig!
- (213) Anne: Saa! slip mig!
- (214) Kongen: Ja. Jeg *har* jo sluppet, Anne.
- (215) Anne: Javisst, du er jo rar, min tamme Bamse.
Og har du ogsaa talt med Wolsey om mig?
- (216) Kongen: Ja. Det vil sige —
- (217) Anne: Du har ikke gjort det.
Haa, *du* er bange. Du, der bærer Kronen,
er bange for en Mand, der har et Hul
i Hovedet, en lille nøgen Plet
i Haaret, som han selv har raget sig.
Ustyrligt morsomt. Nej, hvor maa jeg le.

---

³⁷*Hever Castles*: Slot beliggende i byen Hever i Kent, hvor Boleyn-familien flyttede ind og levede fra ca. 1505, indtil Henrik 8. tog ejendommen i sin besiddelse i 1539.

Men ved du, hvad jeg holder af hos Mænd?
at de er ranke som de græske Guder,
kan tænke selv og handle selv og vide:
jeg er en Verden, ingen er som jeg.

(218) Kongen: Gud og hans Kirke er dog over alle.
At tænke andet er at tænke kættersk.
At handle Gud imod er Synd og Oprør.

(219) Anne: Ja, saa er Kongen Kapellaners Træl.
Og saa forstaar jeg, du er ræd for Wolsey.

(220) Kongen: Jeg har jo lovet dig at tale med ham.
Og at jeg ikke allerede har,
skyldes dog ikke Banghed.

(221) Anne: Ikke? Hvad da?

(222) Kongen: Ja, hvad da? For det første, Anne: hvorledes
gribe det hele an?

(223) Anne: Og for det andet?

(224) Kongen: Ja, dernæst — hm!

(225) Anne: Naa saadan; — Og det vover
den Mand at byde mig, der har forsikret
mig om sin Elskovs Renhed Ed paa Ed.
Hjo, jeg forstaar, du vilde, før du talte
med Wolsey, se, hvad Dagen bragte dig,
for hvis det blev en Søn, at jeg saa kunde
trods alt forskydes. Aah, oprørende!
Jeg er dig lille blonde Søster Mary,
der nejer for den kongelige Røver
med Tak til, naar han gitrer hende inde
med hærgen Sjel og halvbrudt Legeme
hos Klosterspøgelser, at hun kan visne
ved liggult Kerteskin til Bønnemummel.
Nej, tusind Gange før selv plante Stikling
af tornet Gren i Brystets Foraarsne

og styrte i de røde Rosers Væld!

(226) Kongen: Saa skøn du er! — Nu har jeg set det, Anne:
set Mørke lyse. I dit sorte Øje
fortætter Mulmet sig til Glød og Gnister.
Hvor er jeg i din Magt!

(227) Anne: Saa tal med Wolsey
— bevis, du ikke lyver — kald paa Wolsey,
tal med ham, endnu førend du faar denne
dødfødte Unge forevist.

(228) Kongen: Hold Mund!

(229) Anne: Der greb jeg dig. Saa ønsker du dig altsaa
endnu trods alt et Barn med hende! hende!
Dig har jeg aabnet Sjæl og Sanser for.
Pris være Himlens Jomfru, at jeg aldrig
fik aabnet dig mit Skød.

(230) Kongen: Saa se da, Anne!
(i Døren) Er Wolsey der? og Thomas More? Jeg beder Jer
at se herind om et Minut.

(231) Anne: Min Henry!
Forstaar du nu, at Sønnen, der skal arve
din Trone, skal du hente i min Favn.

(232) Kongen: Du Elsk — — Ah, Cromwell! Cromwell!

(233) Cromwell: (*ind*) Eders Naade,
jeg melder, Dronningen har —

(234) Anne: Det er godt.
Gaa.

(235) Cromwell: Gaa? Jeg skal jo —

(236) Anne: Gaa.

- (237) Kongen: Gør, som hun siger.
(*Cromwell ud ad Yderdøren.*)
- (238) Anne: Min Husbond, aldrig har du, selv i Drømme,
var de end tændt af nok saa hed en Vin,
kendt Kys som dem, jeg brænder paa din Pande,
naar Kronen brænder sine Kys mod min.
(*Ud.*)
- (239) Kongen: (*idet Wolsey og More træder ind*) Som spæde Træer, der bindes fast til
Støtter,
er alle Mennesker i Livets Storme,
naar de har Venner. Tak, I er mig nær!
- (240) More: Er det da atter dødfødt, Eders Naade?
- (241) Wolsey: Guds Haand er Kraft. Kald ej hans Kærtegn Slag.
Naar Stormen fra sin Himmel skuer Havet,
den elsker, ligge strakt i døsig Ro,
da bøjer den sig over det og stryger
det over Panden og de vaade Lokker,
og Havet krymper sig og rejser sig
mod Elskerens saa alt for stærke Hænder
i vaagnet levende Storladenhed.
Saa løser da Guds Kærtegn alle Kræfter
i Sjælens Dyb. Og under Nidøgnstormen
staar Troens Sol og Haabets Maane tændte
paa den forrevne Himmel vixelvis,
Haabet, at hvad I vilde helst, min Konge,
kan endnu skænkes Jer til næste Aar,
og Troen, ja, at for Guds Trone synger
nu en ny lille Engel af jert Kød
og Blod, en Tudorengel, Herrens Pris.
- (242) Kongen: Jeg takker for den rige, runde Trøst
i denne Talens Kunst i Sæbebobler,
der ener Jordens Graat med Himlens Klarhed
til Farvepragt paa fuldendt Form og drejer
det let og dristigt opad for vort Blik.
Men Barnet ved jeg endnu intet om.
En anden Sag paakalder Venskabs Hjælp.

(243) More: En anden Sag?

(244) Kongen: Ja.

(245) Wolsey: Nu?

(246) Kongen: Ja, netop nu.
Den hele Verden har en glemsom Hjerne.
Selv Kirken husker ikke altid godt.
Guds Ord kan glemmes. Meget mere Moses'.
Jeg har en Fjende.

(247) Wolsey: Hvor?

(248) More: I England?

(249) Kongen: Her.

(250) Wolsey: Af os tre maa det være Kongen selv.

(251) Kongen: En Fjende, imod hvem jeg ikke mægter
mere, end Sneglen imod Hestens Hov.

(252) More: Det tror jeg ikke. Gud er ingens Fjende.

(253) Kongen: Jo, Gud er Syndens Fjende.

(254) Wolsey: Syndere
er vi jo alle.

(255) Kongen: *Massa perditionis*³⁸,
det ved jeg vel. Dog ikke forskelsløs.
Der findes Skamløshed, der skriger op
mod Himlen efter Straf. Slig Skamløshed
kan jeg have levet i i 17 Aar.
Det er min Synd, at ikke jeg forlængst
har foretaget en ny Prøvelse

---

³⁸*Massa perditionis*: Religiøst, filosofisk begreb fra den latinske kirkefader Augustins "Bekendelser" (397-401), der betegner en opfattelse af menneskeheden som fortabt efter syndefaldet (GT: 1. Mos.). [BOE]

af det, der blev saa overfladisk afgjort.
Men det er ogsaa eders Brøde³⁹, Venner,
at I har tiet, overset og glemmt.

(256) More: Hvad mener I?

(257) Kongen: Thi maa vi hjælpes ad
at skaffe Klaring og kanhænde Soning,
faa friet mig ud af alt det Dynd og Skarn
til et nyt Ægteskab, der tækkes Gud.

(258) More: Nyt Ægteskab?

(259) Wolsey: Er Hds. Naade død?

(260) Kongen: Ja, Mor er død. Og siden hendes Tid
har England ingen *HENDES NAADE* ejet,
saa sandt som tredie Mosebog befaler:
Ej skal du blotte Broders Enkes Blusel.
Men Gud var ikke Gud, om det gik an
at lade haant om de Forordninger,
han gav sin Tjener til en Lov for Verden.
Nu blander Frygt for Herrens Nidkærlighed
sig i min Barm med Ruelse for Brøden
og Afsky for det unaturlige,
det Blodskams-Forhold, jeg har levet i.
Det er da høje Tid at sone, Venner.
Enkefyrstinden maa igen til Spanien
og jeg halvgamle Mand for Rigets Skyld
se til at finde mig en Brud, som er
efter Guds Hjertelag.

(261) Wolsey: Er det Kristine
af Danmark⁴⁰, hvis Besøg har daaret⁴¹ Jer?

³⁹*Brøde*: Betegner en handling, hvorved man forser sig alvorligt, en overtrædelse eller skyld. [ODS]

⁴⁰*Kristine af Danmark*: Christine (1521-1590), dansk prinsesse, datter af Christian 2., hertuginde af Milano og senere af Lothringen, var ca. 1538 et muligt emne for ægteskab med Henrik 8. Christine var som Kejser Karl 5.s niece en vigtig brik i habsburgernes dynastiske politik, bl.a. blev hun allerede som 13-årig gift første gang. Christine fik altså ikke Henrik 8., men blev istedet i 1541 gift med hertug Frans 1. af Lothringen. [DSD]

⁴¹*daaret*: Betyder at lade sig føre bag lyset, vildlede, bedrage, skuffe eller narre. [ODS]

- (262) Kongen: Den Kætterunge fra det Kostaldland!
- (263) Wolsey: Saa Eders Naade aner intet om,
hvem vi tør vente som vor nye Dronning?
- (264) More: At spørge saa er ilde. Og at nøle
med Svaret værre. Men saa længe blot
een Mand af ærlig Adels-Æt har Tunge,
skal ikke Catherine af Aragonien
undvære Navn af Dronning over England.
(*Gaar.*)
- (265) Kongen: I, Wolsey, svigter ikke? gør I? vel?
Den nye Dronning er jo altsaa Anne.
- (266) Wolsey: Anne? hvilken Anne? ah, Anne af Cleve?
- (267) Kongen: Anne Boleyn her.
- (268) Wolsey: (*farer sammen. De to Mænd ser paa hinanden, lige bange for hinanden*)
Det — det sker aldrig.
- (269) Kongen: Jo, Wolsey, det sker.
- (270) Wolsey: (*ler hysterisk*)
- (271) Kongen: Hold op! Ti stille, Mand! Det er dog Alvor.
Kan koste Jer et Liv og mig en —. — Wolsey,
sig mig oprigtigt: hvis nu Arthur aldrig
har sovet hos sin Catherine, sig, tror I
saa, Han deroppe lader mig gaa fortabt?
- (272) Wolsey: Kong Henry, ved I, hvad det er, I vil,
forlanger min Hjælp til at gennemføre?
Den Grundvold, vi to sammen bygger paa,
er Ægteskabet mellem Jer og Spanien.
Ved 17 Aars ensrettet bittert Slid
har trods Forsinkelser og Skuffelser
og tusind Skæbneomslag vi to muret
ved Hjælp af Blod og Penge. Sandhed, naar
det hjalp os frem, og Løgn, naar det var bedre,

paa dette Underlag en Trappe op,
 hvis sidste Trin vor Fod nu løftes til.
 Maaske er Paven død før næste Nat.
 Saa har jeg Spaniens Kardinaler bag mig.
 Naar jeg først sidder i St. Peders Stol,
 da griber I om min udrakte Haand
 og ledes af den frem til Kejserstronen.
 Saa har vi naaet det, løftet England op
 af det urolige og klamme Hav
 og sat det højt i Sol paa Verdens Klippe.
 Saa raader jeg og Tudor. Himlens Nøgler
 rasler i disse Hænder. Det er mig
 og Jer, der lukker ind og lukker ude.
 Se, det var Synet, der har flammet for mig
 igennem alle disse træge Aar.
 Og i en Daarskab styrter I nu det
 i Grus, fordi en af jer egen Dronnings
 Tjenestepiger er saa snu at lade
 Jer vente med at aabne hendes Skød.

(273) Kongen: *(bliver sprængrød, men i Stedet for at svare begynder han med begge Hænders Tommel- og Pegefingre at rulle sit Skæg)*

(274) Wolsey: Nej, Eders Naade, nej, det kan I ikke.
 I er forledt. Spræng Kogleriets Traade!
 brug Vold! tving hende! Bedre end det Æble,
 der strax, naar Træet rystes, løsner sig
 og overmodent falder, smager det,
 som kun den stærke Haand kan hente ned.
 Ryst til da, Konge! Og gør hende saa
 til Hertuginde og lad hende bo
 i eders Nærhed, være om Jer daglig.
 Tag hende med paa Rejser rundt i Riget.
 Lad hende ride med paa Jagt. Alt andet!
 Kun ikke det. Det indser I jo nu.

(275) Kongen: Se, jeg har tænkt mig, at saa saare jeg
 har faaet Paven til at skønne bedre
 i Spørgsmaalet om Catherine og Arthur,
 skal mit og Annes Bryllup staa, jeg haaber,
 til Vaaren allerede. Vil I vie os,
 Hr. Wolsey, eller skal jeg lade Hr. Cranmer?

- (276) Wolsey: Cranmer?! Lad Bugenhagen⁴²! eller Luther!
 eller den Lede selv, lad Satan selv
 vie eders Hustrus Kammertøs, den Hore,
 til sin Galan. Jeg? Nej, jeg staar i Rom
 og sender Bandet⁴³ Lyn i Lyn mod denne
 Apostata⁴⁴.
- (277) Kongen: Det gør I næppe, Wolsey.
 Selv Kardinaler gør Gud ej af Jern.
 Har I end Rejsning nok til Pavekaaben,
 skal Tiaraen dog bæres af et Hoved
 og ikke af to Skuldre og en Stump Hals.
(Gaar ud mellem Herrerne og nikker mildt til dem. Staar saa og falder i Tanker.)
- (278) Wolsey: De Ord til mig! saadanne Ord — til mig!
 til mig af ham! jeg, som har lært ham dem!
 Og denne Tøs, der hader mig — I Magter! —
 hun Dronning — og mit Livsværk? — og mig selv?
 I Magter! Krist, Guds Søn! Du, Himlens Dronning!
 hjælp mig, aah, hjælp, at dette aldrig sker,
 gør mig til Pave, saa jeg kan forhindre —
 Lad ham dernede, lad ham dø! lad Svinet
 i Rom dø snarest, lad ham dø i Dag!
 gør mig til Pave, før det er for sent!
(I Salen har Herrerne ordnet sig i en lang Række. Som et Vindpust — ingen ved, hvorfra det kommer — faar Sivene til at neje sig, duver Herrerne pludselig frem og tilbage under en Viden, der bliver til en Hvisken: En dødfødt Dreng. Igen en dødfødt Dreng.)

3. Akt: III.

⁴²*Bugenhagen*: Johannes Bugenhagen (1485-1558), også kaldet ”Dr. Pomeranus” var tysk reformator, som efter at have virket som rektor, præst og lektor ved et kloster i sin hjemstavn Pommern tilsluttede sig Luthers teologi. Bugenhagen fik afgørende indflydelse på udformningen af den lutherske kirke i Danmark og af det genoprettede universitet i København, som han i 1538 var rektor for. Bugenhagen kronede endvidere Christian 3. til konge og indviede de første lutherske biskopper. [DSD]

⁴³*Bandet*: Jf. det tyske ”Bann”, som oprindeligt betød befaling, påbud eller forbud. Her betegner ordet dog særlig den katolske kirkes udelukkelse (at blive lyst i band eller at være bandlyst) af en person fra kirken og dens nådemidler gennem gejstlig kundgørelse. [ODS]

⁴⁴*Apostata*: ”Apostasi” er et græsk begreb, som betegner et åbenlyst frafald fra en religion eller lære. Den romerske kejser Julian (331/32-63), som offentligt proklamerede sin konversion til ”paganisme”, dvs. til hedenskab, blev således kaldt ”Apostata”. [DSD & BOE]

SAL PAA SLOTTE

- (279) More: I gør Jer Uro og Bekymring, kære,
med meget unødvendigt.
- (280) Wolsey: Hm. Maaske.
Men ser da I, hvorledes det skal ende.
Hvis Pavens Svar gaar ham imod? hvad saa?
Jeg tvivler om, at Spanien for Tiden
har Raad til Krig for en Prinsesses Skyld.
Og Bandet —det er andre Tider, More,
det dræber ikke mere. — England selv?
Hm; vi er bange for den nye Henry,
at med sit Legemes uhyre Vægt
han falder over os og knuser os.
Maaske han trodser det igennem. Og maaske
han ikke gør det. Og hvad saa? Hvem aner,
hvor man gør klogest i at stille sig?
- (281) More: I piner jer med Smaating, Kardinal.
En sjælden Gang kan det vel overgaa
normale Mennesker, man ikke ved,
hvad der er Ret og Uret. *Det er Pine.*
At skulle handle der det er at være
med i et Spil, hvor Indsatsen er Hjertet.
I Spillet Klogt og uklogt, kære Mand,
har man jo højest Hovedet som Indsats.
Det Spil har aldrig interesseret mig.
- (282) Wolsey: Saa sig mig, hvad er Ret og Uret her?
- (283) More: Saa spørger I, der vilde være Pave!
Nu tror jeg, det var godt, de Kardinaler
i Spanien snød Jer og fik Clemens⁴⁵ valgt.
Om Arthur end har —
- (284) Cromwell: (*ind*) Har Hs. Naade ikke
indfundet sig? De Herrer ved velsagtens,

⁴⁵*Clemens*: Clemens 7. (1478-1534), Giulio Medici, pave fra 1523, hvis afvisning af Henrik 8.s skilsmisseønsker i 1533 førte til et engelsk brud med pavestolen. [DSD]

at Svaret fra Hs. Hellighed er kommen?

(285) Wolsey: Er Pavens — — Ved I ogsaa, hvad det rummer?

(286) Cromwell: Det ved jeg netop, Eders Eminence.

(287) Wolsey: Jasaa?

(288) Cromwell: Men er jo — (*To Fingre for Munden.*) Ikke? I forstaar!
I sukker, kæreste Hr. Thomas, ved I
maaske, at jeg er udset til at arve
jert Embede, saafremt I da gaar af?

(289) Wolsey: Det var en større Lykke for Jer, tror jeg,
om det var Mores Samvittighed, I arved.

(290) Cromwell: Jeg har min egen. Ellers mange Tak.
Men den, jeg har, slaar godt til. Talt i Alvor,
den er saa god som faas. Kun Folkets Velfærd
og Kongens Fremgang har jeg haft for Øje
og sigtet efter.

(291) More: Men I skeler, Ven.

(292) Kongen: (*ind med Cranmer, knugende et Dokument*) Jo, I har hugget dygtigt for
mig, Kardinal,
mod Romas haarde Klippe. Se, her holder jeg
den Flis, der er sprængt af ved eders Hammerslag.
Haa, ved I, hvad jeg mest har Lyst til? støde Jer
den op i Næsen og derefter slynge den
tilbage i Hr. Clemens' skæve Hovede.
(*Gaar op og ned.*)

(293) Anne: (*ind*) Godmorgen, Herre min og mine Herrer!

(294) Kongen: Godmorgen, Anne.
(*More vender sig bort, Cromwell bukkes med en stor Gebærde. Hun rækker Wolsey
Haanden, som han visstnok kysser, i hvert Fald bøjer sig over.*)

(295) Anne: Men uh! hvor ser I bøse⁴⁶ ud!

---

⁴⁶bøse: Ordet kom via tysk ("böse") og betegner noget barskt eller bistert. [ODS]

Hvad har nu drillet Jer? Er Maanen faldet ned
i Skorstenen, saa eders Grød var fuld af Sod?
har Paven svaret? eller er det Kokken, der
har taget fejl af Senneppen og Honningen?
I hvert Fald ser jeg, noget frygteligt er sket.

(296) Kongen: Anne, det er ikke netop Tid til Skæmten nu.
Just som jeg skal til Mødet her med Catherine,
faar jeg omsider Pavens Svar i Hænderne.

(297) Anne: Og det gaar ud paa, at I barsk skal sende mig
bort til vor kære Thomas Mores Utopia
og blidt forsone Jer med Dronningen igen.

(298) Kongen: Hvor ved du det fra?

(299) Anne: Har I ventet andet da
af kyske Kirkemænds ugifte Tankegang?
Naar saadan to varmlodigunge Mennesker
som f. Ex. Catherine og Arthur, er
klædt af og ligger sammen under Dynen, ih,
saa er det soleklart, at de strax vender sig
til hver sin Side, sover ind og vaagner først,
naar Lærken synger, og saa vips! i Klæderne.
Sligt tager sig saadan ud i Rom for fromme Sind.
For Syndere i England som nu Jer og mig
gaar det jo knap til efter disse spanske bly
Helgenlegender.

(300) Kongen: Svar paa det, Hr. Thomas More!

(301) More: Hs. Hellighed har svaret os. Det er jo nok.

(302) Kongen: Da har I før haft Anker mod den Hellighed.

(303) More: Det staar jeg ved. Hvor Kirken siger Gud imod,
der vil jeg bøje Kirken. Jamen ikke hvor
den siger mig imod. Der vil jeg bøje mig.

- (304) Kongen: Om Ægteskab med Broders Enke siger *GUD* —
- (305) More: Prins Arthurs Navn er ikke nævnt i Moses' Bog.
- (306) Kongen: Hm. Hm.
- (307) Anne: Hr. Thomas, hvorfor hykle? alle ved vi dog, at Pavens Skøn afhænger ikke af uvildig ærlig Undersøgelse, men af, hvad Spanien ønsker, og hans Formands Kendelse.
- (308) More: Af hvad afhænger, Frøken Boleyn, Kongens Skøn?
- (309) Kongen: Tag Jer i Agt, I ikke husker længere end jeg, Hr. Thomas, at I var min Ven engang. Min Dom afhænger af, jeg er forvisset om, at jeg som ung blev løjet i et Ægteskab, der ikke kunde blive det og ikke blev.
- (310) More: Da har I større Evne til at tro Jer selv end Sandheden. — Ah, Hds. Naade, Dronningen.
- (311) Dronningen: (*ind med Damer*) Nej, Henry, du har kaldt mig til et Stævne her med dig og dine Mænd. Det er jeg rede til. Men dette — Nej.
(*Gaar.*)
- (312) Kongen: Bliv, Catherine!
- (313) Dronningen: Slaa Døren i!
- (314) Kongen: Gaa, Anne!
- (315) Anne: Tror du da —
- (316) Kongen: Gaa! (*Anne ud.*) Saa, Cromwell, hid med Dronn — med Enkefy — naa ja, for Helvede da, hid med Catherine! (*De venter. Dronningen kommer.*) Hvorlænge vil du fare fort med at besværliggøre baade dig og mig det mer end nok besværlige: "at være til"

med dine Nej og Nej? Nu spørger jeg dig her
for disse Vidner: vil du aldrig tilstaa os
den soleklare Sandhed om dit Ægteskab?

- (317) Dronningen: Saa lad mig tilstaa da! For alle tilstaar jeg,
at jeg i over 17 gode Aar har tro
delt Glans og Glæde med dig, Skuffelser og Sorg,
har staaet paa din Side, naar du havde Ret,
som naar du havde Uret — som god Hustru bør,
har tiet, naar du talte, adlydt, ydet dig
med Glæde Pleje under Sygdom, Raad i Tvivl,
har født dig mange Børn, og savned de end Kraft
til Liv, var Skylden maaske mere din end min.
Og fra jeg lagde mig ind til dig første Gang
som uberørt ren Jomfru og til denne Stund,
har du i mig haft Hustru huld og Dronning bold⁴⁷.
- (318) Kongen: Det har jeg, Catherine. Var Dagen travl og tør,
hang dine Øjnes Graavejrshimmel over den
saa trofastvenligt svalende og læskende.
Og aldrig var jeg naaet til at ønske mig
en anden ved min Side, hvis blot ikke — nej.
- (319) More: Barmhjertighed da, Eders Naade. Vis os nu —
- (320) Dronningen: Rejs Jer, Hr. Thomas. Vi har ingenting at trygle om.
Barmhjertighed er Svæklinges og Skyldneres.
Men har man Ret, da har man Pligt at *kræve* den,
om end den dybest set er ufortabelig —
og af den Grund gør stærk. Og, Henry, jeg er stærk,
saa sandt jeg *er* din Hustru, viet til dig af Gud.
Kast mig i Fængsel, send mig over Hav og Bjerg,
tag andre Kvinder til dig, glem mig, om du kan,
saa er jeg dog din Hustru. Ved Basunens Klang
staar du og jeg som Ægtefolk for Dommeren.
- (321) Kongen: Svar for mig, Cranmer. Jeg er træt.

- (322) Cranmer: Min Frue! se!

⁴⁷*Hustru huld og Dronning bold*: Fast vending med betydningen ”hengiven hustru og kæk dronning”.

her maa vi skælné mellem to —

- (323) Dronningen: Dog er der et,
jeg tvinges til at tale stille til dig om.
Hvad vil du med det ene Liv, vi har beholdt?
Vil du nu regne Marylil for Slegfredbarn?
vort Barn, vor Datter og vor Søn, Tronarving, hvis
jeg ikke naar at skænke dig endnu en Søn.
- (324) Kongen: Og hvorfor har du ikke naaet det forlængst?
Hvad vejer alle dine Ord mod Himlens Ord?
Gud selv har talt. Thi ved at lade mig Gang paa Gang
kun plukke raadne Frugter af vort Samlivs Træ
fik han omsider aabnet mine Øjne for,
at det var sat i Synd og maatte hugges om;
men i mit Hjerte planted han paa samme Tid
en Kærne, og da nu jeg mærked, den skød op
med Kærlighedens rige Væxt — ja, hør det da,
du hele Verden, hør det da: jeg elsker Anne.
Og hør det ogsaa du, der stjal min Ungdoms Kraft:
jeg elsker Anne, og hun skal bære efter dig
med Rette Kronen, du tilvendte dig ved Løgn;
for Arthur har selvfølgelig, selvfølgelig
gnedet sin allerede næsten slukte Krop
lidt Liv til mod dit dengang unge Legeme
de første hede Nætter.
- (325) Cromwell: Stands, Kong Henry, stands!
Ved Gud og alle Helgener, kom til Jer selv!
- (326) Dronningen: Han tror det jo. Hvad er der? Pavens Kendelse —
gaar den da mig imod?
- (327) More: Den støtter Jer fuldtud.
- (328) Dronningen: Hvad andet Guds-Ord vover du at tale om?
- (329) Kongen: Svar for mig, Cranmer!
- (330) Cranmer: Høje Frue, Paverne

ses ikke altid at have skelnet haarfint nok
blandt Menneskers Fortolkninger af Herrens Ord.
Saa bliver da *min* personlige Samvittighed
en mere sikker Rettesnor end Fremmedmands.

(331) Dronningen: Er det dit Svar? Vedkender du dig det som dit?

(332) Wolsey: Tilgiv et Ord. Men, høje Naade, tror I dog
snart ikke selv, at Sagens bedste Løsning var,
om I nu følte Dragning efter Klosterfred?

(333) Dronningen: I Kloster? Jo, det var en Løsning, Kardinal.
Det er jeg rede til. Paa een Betingelse.
At ogsaa Kongen gaar i Kloster. Ak, men Angst
er falden over mig, saa mørk en Angst for,
at Skilsmisse alligevel kan rykke nær,
den bitreste af alle, den mest fuld af Gru.
Den Vej, du nu betræder, Henry, o, vend om!
den fører til —

(334) Kongen: Min Friheds og min Lykkes Land.

(335) Dronningen: Oprørets Frihed og Selvviljens Lykke, ja,
det Sted, hvor Sjælen tabes af Almagts Haand
og styrter — styrter leende og redningsløs.
— Nu raaber alle Stemmer i mit Hjerte: Knæl
i daglig Bøn for Kongens, for din Husbonds Sjæl.
(*Ud.*)

(336) Kongen: Lad os gaa hver til sit. Hvad er det? er det Sang?

(337) Cromwell: Larm. Stemmer. Hyldestraab?

(338) Wolsey: Et Hav af Mennesker,
af Kvindfolk, vilde, tumlende, forbitrede.

(339) Anne: (*ind*) De river — frels mig — river mig ihjel, aah, frels!
de stimled sammen om min Vogn og vælted den
og trak mig ud! de kommer.

(340) Kongen: Obersten herind!

(341) Cromwell: Der er han.

(342) Kongen: Naa. Soldaterne imod dem strax.
Træk blank! hugg ind! i Themsen med dem! eller Olie paa!
og Ild! stik Ild — Forstaar du mig da ikke, Mand?

(343) Obersten: De Folk, jeg har, er Mænd og slaas med Mænd
for Jer til sidste Mand, om saa skal være.
Med Kvinder slaas de ikke.

(344) Kongen: Køter, nægter du —

(345) Anne: Der er de. Henry, frels mig!

(346) Kongen: Ind med dig! ind til hende! hun kan beskytte dig bedst.

(347) Anne: Derind? Til hende! Aldrig. Heller rives ihjel
her, hvor du er.

(348) Kongen: St. Michael, hjælp os i Nød!
(*Ophidsede Furier*⁴⁸ *trænger ind skrigende: Leve Dronning Catherine! ned med Tøjten, ned med Nan Bullen*⁴⁹, *den Hore og Hex! Cromwell er sunket i Jorden, Cranmer paa Knæ i Bøn til Gud, Wolsey har pludselig faaet sin gamle hovne haanlige Mine igen. More stiller sig foran Dronningens Dør. Kongen er raadvild; da løfter han Anne højt, springer frem midt paa Gulvet og staar der mødende dem med blodsprængte Øjne, mægtig og bred. De standser. Skrigene bliver stikkende i Halsene, der bliver Trængsel for at komme ud. Da sker det, at Kongen begynder at pruste og næsten taber Anne.*)

(349) Kongen: Hvad? lo de? hørte I — ? det var — det lød, som om —
(*Cromwell ind.*) Hvad er jeg? Englands Konge. Og Europas Nar!
Men vil I Krig, saa skal I faa den alle — Krig
fra Paven ned til Londons Fiskekællinger.
Hæ, hvorfor spørge Biskoppen i Rom om Ting,
jeg selv har Bisper nok herhjemme til at svare paa?
Wolsey, stævn alle Landets Bisper sammen til

⁴⁸*Furier*: Ifølge den romerske mytologi er en furie en ond ånd i kvindeskikkelse, hjemmehørende i dødsriget. Furier kaldes også hævgudinder. [ODS & DSD]

⁴⁹*Nan Bullen*: Anne Boleyns navn blandt almindelige mennesker. [Boe & EHN]

et Møde om at gyldiggende Arthurs Ægteskab!
 I, Thomas More, faa Parlamentet sammenkaldt
 til at beramme Dag for Kroningen af Anne.
 Jer, Cranmer, kalder jeg til Canterbury Ærkebisp,
 fil mig saa Vaaben til Forhandlinger med Rom!
 Og, Cromwell, send Gesandter til at stemme Frans af Frankrig god!
 Gør nogen her i England Kvalm⁵⁰, saa Blod og Blod og Blod!

4. Akt: IV.

PARKEN

Som i I. Dog to græske Ynglinge i Stedet for Patriarkerne.

- (350) Anne: *(nogle Damer, Sangeren Mark Smeaton, Præsten Weston, Richmond o. fl.)*
 Nej, Cromwell, jeg vil ikke se det Pak.
 Er de saa udpint, som de skriger til,
 saa lad dem spise Græs og sy sig Tøj
 af Blade. Det er Sommertid, min kære.
 Faa dem saa væk fra Slottet snarest! væk!
 Men hvem var det, I meldte?
- (351) Cromwell: Eders Naade,
 den unge Henry Percy, Sønnen af
 Northumberland.
- (352) Anne: Hvad vil han?
- (353) Cromwell: Ved jeg det?
 Men Manden er mig ikke mod. Jeg hjælper
 ham gerne til et Foretræde for Jer.
- (354) Anne: Væk med ham. Jeg har ikke Tid i Dag.
(Cromwell ud.) Uh, sikke et bebrejdende og sorgfuldt
 blaat Blik, min Præstemand serverer mig!
 Var jeg igen uartig, søde Weston?

⁵⁰Kvalm: Støj, uro, i udvidet forstand: ophævelser, indvendinger eller vrøvl. [ODS]

Saa skænd da! skænd da!

- (355) Weston: Skænde, Eders Naade,
var det, jeg sidst af alting tænkte paa.
- (356) Anne: Hvad tænkte I saa først af alting paa?
- (357) Weston: I Øjeblikket var det visst paa Duen.
- (358) Anne: Paa Duen?
- (359) Weston: Ja. Hvordan den blev en Falk.
- (360) Anne: Der var engang?
- (361) Weston: Da Skovens vilde Due
uskyldigmunter svang sig mellem Stammer,
som Solen tavled⁵¹ med sit varme Guld.
- (362) Anne: Men saa?
- (363) Weston: Blev Duen hildet⁵² i en Done
⁵³og bragtes langvejs til et fremmed Land.
Der vandt den Frihed og fløj strax tilbage,
men det tog Døgn, og Frosten hang i Luften,
og under Flugten over Verdenshavet
blev graa dens Fjer, og Hjertet frøs til Is.
Syg og forvildet søgte den at tømme
ved med sit istaphaarde Næb at hugge
de andre Skovens sagesløse Dyr
og drikke Blodet, naar det vælded varmt.
- (364) Anne: Saa smelted Hjertet?

---

⁵¹*tavled*: Kommer af det middelalderlatinske "tab(u)la" (tavle) og videre det oldnordiske "tefla" (inddele i tavl, felter, ruder), men her bruges ordet i en uegentlig forstand: at noget er oversået med uregelmæssige pletter, dvs. det mønster, som frembringes af sollyset. [ODS]

⁵²*hildet*: Bruges primært om reb og lignende, der bindes til et kreaturs ben, især for at hindre det i at bisse, løbe bort eller springe over gærder, når man lader det gå frit omkring og græsse. Her bruges ordet overført eller billedligt i betydningen: fanget. [ODS]

⁵³*Done*: Låneord fra nytysk som betegner en snare til fangst af fugle. [ODS]

- (365) Weston: Nej, det smelted ikke.
Og efterhaanden glemte Falken, hvorfor
den søgte Blod og søgte det af Lyst.
Da skete det, en Yngling kom til Skoven,
en Mand med blide alvorsfulde Træk
og Krans af flettet Tjørn om bøjet Pande;
han saa den skønne onde Fugl — og skjalv⁵⁴
og stak en Torn dybt i sin venstre Side
og samlede Blodet i en Kalk og rakte
den op mod Fuglen. Jamen Fuglen fnyste
og fløj til Træets Top, mer grum end før.
- (366) Smeaton: Da kom en anden Ungersvend til Skoven,
en Mand med kruset Haar og Smil om Munden
og Laurbær slynget om den ranke Pande.
Han saa den skønne stolte Fugl og raabte:
Af dumme Duer vrimler hele Skoven,
men jeg vil synge for den frie Falk.
- (367) Anne: Og hvis nu, Sanger, Falken stundom ønskede
— den har jo dette alvorsstrenge Blik —
det *kunde* ske — sit Duesind tilbage?
- (368) Smeaton: Da skar han af den vilde Hyld en Fløjte
og spilled i de kolde Falkeøjne
to varme Taarer frem, de smelted Hjertet,
og saa var Falken baade Falk og Due.
- (369) Anne: Og tror du, Taarer kunde — ja, maaske —
Oh, I er meget søde begge to.
Og hvis jeg ikke var saa grundigt gift
med Kongen, gifted jeg mig med Jer begge.
- (370) Richmond: Det var vi mange, der forbød Jer, Anne.
- (371) Anne: Saa? Var I det, Prins Næsvis! Hvorfor det?
- (372) Richmond: Fordi —.
(*Bliver rød.*)

---

⁵⁴*skjalv*: Arkaisk, højtidelig præteritumsform af verbet "at skælve". [ODS]

- (373) Anne: Fordi de vogted mig saa skinsygt,
at vi to aldrig mer fik os en Dans?
Kom, Richmond I Alle! Smeaton, spil saa for os.
Kom, Jane⁵⁵! kom her!
- (374) Hofdamen Jane Seymour: Tilgiv mig, Eders Naade!
I ved, jeg duer saa daarligt til at danse.
- (375) Anne: Hvor er du kedelig! hvor kedelig!
Saa bliv kun staaende og drøm dig bort
til Regnvejrsdage og Begravelser!
Hvad nu igen?
- (376) Cromwell: Det er den unge Percy.
- (377) Anne: Jeg har sagt Nej. Det ved I dog. Hvad vil han?
- (378) Cromwell: Velsagtens bede om Naade for sin Far,
som I har faaet Kongen til at kaste
i Tower uden megen Grund.
- (379) Anne: Se se!
Saa jeg har faaet Kongen til det! Saa?
Og det, som Kongen gør, er uden Grund!
- (380) Cromwell: Jeg talte intet Ord om Kongen, kun
om Jer, Fru Anne.
- (381) Anne: Jeg hedder Eders Naade.
I skulde ikke glemme, det var mig,
der fik Jer hævet til Hr. Thomas' Plads,
saa lidt som at hans adelsstive Hals
dog var medgørlig nok for Øxebladet.
Hvad tror I saa om eders borgerlige?
- (382) Cromwell: Jeg hørte ikke — borgerlig? — var det
om Byrd, I talte?

---

⁵⁵ *Jane*: Jane var datter af John Seymour af Wolf Hall, Savernake, Wiltshire. Jane var en såkaldt "Lady in waiting" - en hofdame som ledsager og bistår en dronning, prinsesse eller andre adelsdamer ved officielle anledninger - for både dronning Katarina og Dronning Anne. [BOE]

- (383) Anne: Uforskammede!
Gaa med Jer! Kom saa, Richmond! Smeaton, spil!
(*Cromwell gaar. Dans.*) Men da! Hr. Percy! Har man ikke meldt Jer,
min Tid var baandlagt med Forretninger!
- (384) Percy: (*ind*) Jo, Eders Naade, tilgiv mig, at jeg
trods det forsøger at —
- (385) Anne: Northumberland
han sidder, hvor han har fortjent at sidde.
Saa eftergivende som han har været
med at forfølge dem, der holder fast
ved Biskoppen i Rom — det er en Skændsel.
Saa har I ikke andre Ting at bede
mig om, saa —
- (386) Percy: Tror I, jeg i hvert Fald kunde
faa Lov at aflægge Besøg hos Far
i Tower blot engang imellem?
- (387) Anne: Næppe.
Dog skal jeg spørge Kongen. Er der mere?
- (388) Percy: Jeg gæsted nys min gamle Herre Wolsey.
Han har nu knap nok til det tørre Brød.
Afskediget er alt hans Tyende
paa nær en gammel Pige. Hærget er han
af Sygdom krum og taler ganske svagt.
Jeg vilde spørge, om det lod sig tænke,
at Kongen tilstod ham en aarlig Sum?
- (389) Anne: Alverden vil have Penge. Tigge, tigge
det kan de alle. — Jeg skal foreslaa det.
Hm, tænk, det gamle Skind! Aah, hils ham fra mig
og giv ham den.
(*Perlekæde af Halsen.*)
- (390) Percy: Jeg takker Eders Naade.

(391) Anne: Hvordan befinder eders Hustru sig?

(392) Percy: Jeg takker. Visstnok godt. Min Hustru har som Regel Ophold hos sin Slægt. I over et Aar har vi to ikke set hinanden.

(393) Anne: Men sikke ensomt Liv. Naa. Husk, Hr. Percy, naar I bliver Hertug af Northumberland, at være mere nidkær, end jer Far var. Vi tager nu engang Religionen meget højtidelig ved Hoffet her, at sige den sande Religion. Og I skal skaane Jer selv for Rystelser. I er saa bleg, hulkindet ogsaa, hoster, hører jeg. Jeg tror, I trænger til Forlystelse, og har tilfældigvis en Sanger her — Mark Smeaton, kom! — han synger som en Byge. Og jeg skal sige Jer, jeg elsker Viser. Hvad vil du her, du stygge Barn? Forføj dig! (*Mary, der har vovet sig frem for at se den Mand, lister ud.*) Syng for os, Smeaton, ret en munter en!

(394) Smeaton:
Der var en Frk. Huskerdu,
hun traf en Hr. Jegharsaatravlt,
og de var sammen kun den ene Aften.
Bagefter — hvor hun græd og græd!
det var hun ikke ene om,
og alle disse Taarer blev en Indsø.
Der staar nu disse gamle Siv.
Og husker du? og husker du?
Men Vinden føjter vide over Lande.

(395) Anne: u er den gale Vind, der spiller op,
du selv. Hvad vil du saa i Sangerløn?

(396) Smeaton: Hvad Sangen synes Eders Naade værd.

(397) Anne: Den var kun eet værd. Se, det skal du faa.
(*Kysser ham.*) Farvel, Hr. Percy. Jeg skal skikke Bud,

saafremt min Husband indgaar paa jert Ønske.
Farvel. Farvel.

(398) Percy: Jeg takker Eders Naade.
(*Ud.*)

(399) Anne: Kom, vi skal ned at fiske. Se den sprælle
paa Krogen gennem Luften og i Græsset.
I der! hent Snører til os! Rask! af Sted!
Jeg bliver den første.

(400) Richmond: Nej da, det gør jeg.

(401) Smeaton: Saa I, hvad jeg fik, Præst? Og hvad fik I?

(402) Weston: Jeg tjener ikke for at faa, men give.

(403) Mary: (*kommer igen forsigtig frem, ser gammelklogt og graat efter Anne, rækker
Tunge, opdager Jane Seymour, der ikke har fulgt de andre, skriger ru og grødet*)
Forraad mig ikke!

(404) Jane Seymour: Stakkels lille Frøken!
Forraade Jer! Ak, kunde jeg faa Lov til
at være ret saa god imod Jer, som
jeg gerne vilde! Har I grædt igen?
(*Tager hende ind til sig og tørrer hendes Øjne.*)

(405) Kongen: (*er uset kommen ind*) Hinden⁵⁶ har to Slags Ynde, Frøken Seymour,
en, naar den springer for de hæse Hunde,
sprælsk, smidig, lystig, spillende af Liv,
og saa en anden, naar den pludselig
staar stille foran Jægeren og retter
imod ham brune Blikke af sagtmodig
Hengivelse: gør ved mig, hvad du vil!
Da er den ikke nær saa fuld af Skønhed,
men mere — hm — uimodstaaelig.
Barnlille, løb!
(*Mary ud.*)

(406) Jane: Jeg haaber — Eders Naade —
I ikke vredes — men — hun havde grædt,

---

⁵⁶Hinden: Hundyret hos hjortefamilien. [ODS]

saa syntes jeg —

(407) Kongen: Maaske jeg paa en anden
var bleven vred. Men jer — det klædte Jer.

(408) Anne: (*ind om Halsen paa ham*) Bjørn! er du kommen, Bjørn?

(409) Kongen: Just nu. Just nu.
Jeg har holdt Rettergang den meste Dag.
Det viser sig, at disse Oprørsbæster
fra York er Blandingsgods. De fleste af dem
er Lutherske, og nogle er Papister
⁵⁷og Resten lidt af hvert og ingenting.
Tak, har du Slikkeri! Vi hænger dem.
Saa snart som vi har alt det Mas til Side,
aah ja, saa skal vi til at have det godt.

(410) Anne: Og du har haft saa travlt, at du har ikke
haft Tid at savne mig med blot en Finger?

(411) Kongen: Hvis jeg begynder paa at savne dig,
saa savner jeg dig, Anne, med hele Kroppen
fra Top til Taa. Saa sveder jeg af Savn.

(412) Anne: Har Bamsen svedt i Dag?

(413) Kongen: Saa voldsomt, at han
til sidst i Rettersalen maatte vende
det laadne ud. Har Bien savnet Bamsen?

(414) Anne: Ja, ogsaa saa forstyrret vildende,
at hun af bare Længsel kyssed Smeaton
for Øjnene af alle Hoffets Damer.

(415) Kongen: Ha, det har Cromwell allerede faaet
mig til at le ad. — Du, hvor er han snild,
saa fingersnild er Laasesmedens Søn!
Der findes intet Klosterskrin i Riget,

---

⁵⁷Papister: Tysk/fransk ord afledt af det latinske "papa" (fader), som betegner en tilhænger af pavevælde. [DSD]

som holder for hans Dirk. Der staar et Hyl
i Luften mod mig sydfra: ”Hjælp! han stjæler
af Jordens Fælleskasse, plyndrer Rom!”
Ha! lad kun Verden tømme sine Lommer,
blot det er Englands Haand, de tømmes i!
— Ved du, at Catherine er død i Dag?

(416) Anne: Nej virkelig! Jeg vidste, hun var syg.
Vi maa vel for din Broders Mindes Skyld
til Jordefærden. Sig mig, synes ikke
du ogsaa, disse Nødder er for søde?

(417) Kongen: Maaske en Smule vamble. — Bitten! Bitten!

(418) Anne: Aah, er hun der, den smaa Elisabeth?
bær hende herhen. Solen staar saa skraa.
Den falder hende ind i Øjnene.

(419) Kongen: Titit! Hæhæ, mon hun kan kende Far?

(420) Anne: Se, Henry, se, saa sød! en lille Engel!

(421) Kongen: Visst er hun sød. Men een Fejl har hun dog.

(422) Anne: Det retter vi to sagtens næste Gang.
Du er jo stærk, og jeg saa ung, saa ung.
Kys saa din lille Pige til Godnat.

(423) Kongen: ’Nat, lille Lamseben.

(424) Anne: Og saa din store.
Nej, midt paa Munden da. Jeg følger op
med Barnet, men jeg er her strax igen
hos Bjørnen min. Jeg flyver som en Hind.
(Ud.)

(425) Cromwell: (*nærmer sig*) Hm! Eders Naade er nok lykkelig.

(426) Kongen: Det er jeg, Cromwell.
Ja, jeg er lykkelig og takker Gud.

Hvad skal vi finde paa i Aften, Cromwell?

5. Akt: V.

Wolsey sidder i en Plæd uden for et straatækt Hus.

(427) Wolsey: Hør, Martha! Martha! lille Martha! hvis du ikke har for travlt — jeg vilde gerne, om du vil bringe mig min Stok.

(428) Martha: Jer Stok?

(429) Wolsey: For Solen skinner saa velsignet, Martha. Saa vil jeg liste mig en lille Tur tværs over Vejen, lige over Vejen.

(430) Martha: Hvad tænker Herren paa?

(431) Wolsey: Jo, det skal nok gaa. Hvis jeg maa faa den Stok. Naar nu jeg beder dig.

(432) Martha: Jajada. Herren ved jo selv, hvor meget det koster Herren af hans Nattesøvn.

(433) Wolsey: Tak, lille Martha, du er altid flink. (*Hun ud.*) Og naar nu Solen skinner saa velsignet. Jo jo, visst kan jeg staa ved egen Hjælp.

(434) Martha: Her er den saa. Men bare ud til Vejen.

(435) Wolsey: Nej, du skal ikke støtte mig. Nej, lad mig prøve selv.

(436) Martha: Saa falder Herren bare og slaar sig som forleden Dag.

- (437) Wolsey: Visst ikke.
Aah, Herregud, lad mig nu prøve. Hvorfor
maa jeg dog ikke prøve?
- (438) Martha: Herren ved dog,
det er til Herrens eget Bedste.
- (439) Wolsey: Ser du?
Jeg kan jo godt. Endda tage lange Skridt.
Og Solen skinner saa velsignet, du.
(Ud.)
- (440) Nabokonen: (*ind*) Hvad? lader I Nabo stavre af alene?
- (441) Martha: Han vil saa gerne.
- (442) Nabokonen: Jamen, Gud, hvor tør I!
Rider nu Jægerne ham over Ende,
har I saa Lim i Huset til at klistre
hans skøre Knogler sammen med igen?
- (443) Martha: Hvad snakker I om Jægere?
- (444) Nabokonen: Men Martha!
I har da hørt — I ved da, Naaderne
vil helt her ud paa vores Egn og jage?
- (445) Martha: Kongen og Dronningen?
- (446) Nabokonen: Ja, hele Slænget.
- (447) Martha: Det maa han ikke vide noget om.
Min gode Kate, hjælp mig at faa ham ind.
Han kunde faa en Blodprop.
- (448) Nabokonen: Jøsses, tror I!
I mener, saadan af Befippelse —
ja, Mindets Magt er stor — I siger Blodprop —
vi havde smænd engang to Grisesøer,
der gik i samme Baas. Saa skete det,

Lynet slog ned og knaldede den ene.
 Men tænk Jer, næste Gang, da det blev Torden,
 da faldt den anden om og døde ved
 et mægtigt Skrald, skønt der kom ingen Lyn.
 Det maa have været noget lignendes.
 En anden Gang var Mor — — — Gud, hvad er det,
 her lugter af? Aah, hellige St. Joseph,
 jeg stod midt i og stegte Frikadeller.
 De brænder paa, ok Gud, de brænder paa.
 (*Ud.*)

(449) Martha: Kom, Herre, vi skal ind.

(450) Wolsey: Det haster ikke,
 Sensommersolen skinner saa velsignet.
 Ja, Gudskelov, man har to gode Øjne
 at se det med. Og ogsaa faaet Lov at
 beholde Hørelsen. Og sin Forstand.
 Jo, der er meget, man maa takke for.

(451) Martha: Ja, Herre, det er sandt. Men kom nu blot.
 Nu har I været oppe godt to Timer.
 Nu er det Tid at slibe sig en Skraber⁵⁸.

(452) Wolsey: Nej, det er Tid at slikke Solskin, Martha.
 Før vidste jeg det knap, at Solen skinner,
 at Luften den er til og gør saa godt.
 Nej, Martha, Modgang og Ydmygelse
 er sunde Retter. Først naar man bliver fattig,
 forstaar man, Livet i sig selv er rigt.

(453) Martha: Hør, I bliver tørstig. Sveden staar paa Panden.
 Jeg laver Jer en halv Kop Saftevand,
 hvis I vil følge med mig ind.

(454) Wolsey: Hvad Værd
 har Guldet i sig selv, om end det smedes
 til Krone? ikke duer det til Føde

⁵⁸at slibe sig en Skraber: Udtrykket kommer fra brugen af et særligt rengøringsredskab, en såkaldt "dækskraber" eller "skibs-
 skraber", og betyder, at sømændene, der om bord var i færd med at skrabe, ofte benyttede lejligheden til at forlade arbejdet og få
 et hvil eller en blund, mens deres redskaber blev slebet. [ODS]

for Legemet og mindre end for Sjælen.
 Men ak, man blændes, naar man stirrer op
 mod Tinderne, og blændes endnu mere,
 naaer man derop og staar og ser mod Solen
 i Glimmersneen og den tynde Luft,
 og først i Dalen atter ser man klart.
 Ja, Martha, ja, nu ser jeg — og jeg blues⁵⁹
 ved Tanken om, hvordan jeg klavred for
 at naa det golde Guld, dets golde Glans
 i Ledtog med en Konge, der jo aldrig
 var Navnet værd — af hvem det er en Ære
 at være glemmt.

(455) Martha: Jeg har lidt Gedemælk
 derinde, tror jeg.

(456) Wolsey: Har du? Gedemælk!
 Ræk mig din Arm. Hvor varmt dog Solen skinner!
 Saa blid du falder mig, Septemberdag,
 borte fra Livets øre Maskerade
 her under Dødens sminkeløse Smil.
 Hvad nu? hvad? hørte du?

(457) Martha: Kom, Herre.

(458) Wolsey: Hornet!
 Det Horn! Han! her! paa Jagt! Du vidste det
 og sagde ikke mig — du vilde liste
 mig under Dynen! Er Hun ogsaa med?

(459) Martha: Aah, kære Herre!

(460) Wolsey: Se, der er de jo.
 Aah ja, paa Skimlen. Og se Hundene,
 se, der er Ajax, og den der er Hector.
 De kommer her — de kommer her forbi.
 Nej, slip, gaa ind med dig, gaa ind med dig.
 Jeg staar her ene.
 (*Hun ind. Kongen og Anne rider forbi med Følge.*)

⁵⁹blues: Betegner det at føle skam eller undseelse. [ODS]

- (461) Wolsey: Martha, Martha, Martha!
Saa du? De hilste paa mig. Begge to.
Først Dronningen og saa — saa ogsaa Kongen.

6. Akt: VI.

SKOV

- (462) Cranmer: (*og Cromwell med Buer*) Jeg slutter saadan: Gud har sat en Konge over hvert Jordens Folk. At tjene Kongen er da at tjene Gud. Tilranelse af Kongens Magt er Indgreb i Guds Ret. Kun Gud er Kongens Konge. Paven er slig Indbrudstyv i Herrens Rettigheder. Jeg tjener Gud i Kongen.
- (463) Cromwell: Meget frugtbart er dette Synspunkt, nøje udstuderet og fremsat paa en højst belejlig Tid. Men bær lidt over med en gammel Spotter, Hr. Ærkebiskop: hvis nu Kongen var en Satan?
- (464) Cranmer: Ja, hvis Herren i sin Visdom beskikkede den Onde over mig, saa vidste jeg, den Evige kan bruge selv Synden til sit Formaal, og saa tjente jeg dobbelt ivrig.
- (465) Cromwell: Ah, det gælder blot at skælné ret: I tjente Gud i Satan.
- (466) Kongens Stemme: Holla! nu kommer den.
- (467) Annes Stemme: Jeg er her.

- (468) Kongens Stemme: Skyd!
saa skyd da! Faldt den ikke?
- (469) Anne: Den blev ramt;
den blødte.
- (470) Kongen: Ryster du paa Hænderne?
For tre Aar siden skød du aldrig fejl.
(*Stemmerne taber sig.*)
- (471) Cromwell: Hvor er det styrkende at tale med Jer,
Hr. Cranmer, giver det Eftertanken Stof!
Se, hvis der nu hos os var en, der gjorde
sig frækt til Kongens Konge, var det altsaa
vor Kristenpligt at skaffe slig Person
af Vejen. — Ho, der er den, Cranmer, skyd!
- (472) Cranmer: Hvor? hvor? aah der! Ja. — Nej, jeg kan det ikke.
- (473) Cromwell: En Chance røg. Saa bruger vi den næste.
- (474) Cranmer: Hvad slæber han mig ogsaa altid med for
paa disse vederstyggelige Jagter?
- (475) Cromwell: Hys! I skal tjene Kongen uden Knurr.
I trodsed Gud ved ej at skyde Hinden.
Tror I, at det kan passe, Ærkebiskop,
(*renser sit Øre*) at Dronningen bedriver Hor med Skjalden?
- (476) Cranmer: Hv—hvem har — Mod og — Ondskab til — slig Løgn?
- (477) Cromwell: Sæt, det var sandt!
- (478) Cranmer: Sæt?! Aldrig —
- (479) Cromwell: Sæt, det var det!
Saa havde Kongen ingen Pave mer.
I blev hans venstre Haand og jeg hans højre
og kunde virke uden Frygt for Luner
og Overfald til Kirkens rene Fremgang

og Rigets sande Bedste. Hm; det var dog
en enkelt lille Piges Dødsfald værd.

(480) Cranmer: Ved Gud! jeg ynder ikke stærke Ord,
det ved I, men nu sværger jeg: ved Gud!
I er en Skurk, og jeg gaar strax til Kongen
og røber eders Anslag —

(481) Cromwell: Hys! skrig ikke!
saa kommer Vildtet ikke denne Vej.
Hvad fandt jeg her? en Lap Papir. Hvad staar der?
At Kongen herved giver mig Fuldmagt til
i hver en Sag om Højforræderi
at handle af mig selv og ufortøvet. —
— Der er to Muligheder: Skyld og Uskyld.
Hvad ved vi Mennesker med Sikkerhed?
Gud være lovet: intet. O, det letter
os tit Tilværelsen at vide *det*.
Vælg da, I Troens Mand, at tro paa Skylden,
og værg med mig saa eders Konges Ære!
Nej? Saa er I en farlig Mand for Riget
paa Vej til Tower, imens Sol gaar ned.

(482) Cranmer: Hvad vil I af mig?

(483) Cromwell: Mød hos mig i Morgen,
saa har jeg ladet hendes Sanger fængsle,
saa har vi Tommeskruer om hans Fingre —

(484) Cranmer: Jeg beder Jer, Cromwell, hold mig udenfor.

(485) Cromwell: Nej, Gudsmand, vi af samme Sind maa hjælpes,
af samme Tjenersind, og vove Kastet
⁶⁰og tro, det lykkes, naar vi holder fast ved,
det er for Folkets Skyld, for Folkets Skyld.
Skal Borger, Adel, Gud gaa Skørtevejen
til evig Tid i England? Om for Tiden
en Smule spag, bliver hun kun tifold værre,

⁶⁰vove Kastet: Formuleringen skal forstås overført i betydningen at tage en chance (terningkast) eller kaste linen ud for at fange noget. [ODS]

saa snart hun kommer ovenpaa igen.

(486) Cranmer: Jeg gør det ikke, ikke, ikke, ikke.

(487) Cromwell: Hos næsten alle Menneskenes Børn
blomstrer den Svaghed, at de helst vil leve.
Selv I, Hr. Fromhed, er visst bedst tilpas med
endnu et Stykke Vej til Evigheden.
Ved Gud! ved Gud! ved Gud! se der svor jeg,
den Vej bliver kort, om ikke I er lydig.
Nu er det mig. Jeg har traadt Blæsebælgen
et Liv langt. Saa! Nu vil jeg ogsaa smedde
— smedde ved Ilden, jeg har pustet til.
Har krøbet gennem Støvet. Pas nu paa,
jeg kunde gerne rejse mig og hugge.
Saa skyd dog, Mand. (*Cranmer skyder i Befippelse.*) Ved afdøde Hubertus⁶¹!
I kan jo, naar det endelig skal være.
(*Jægerne stimler sammen under Raab: Faldt den? hvem var det? var det Ærkebispen? Det var Ærkerligt. Hvor er den ramt? Den faldt for en Bandstraale⁶². Osv.*)

(488) Kongen: Vi pavser! Frem med Muleposerne!
(*Man lejrer sig. Tjenerne varter op.*)

(489) Richmond: Har I da virkelig slet intet skudt?

(490) Anne: Desværre.

(491) Kongen: Anne er for urolig, skræmmer
sit Vildt for tidlig. Altid for urolig.

(492) Anne: Du er saa varm, min Ven. Giv mig din Hat
at hænge paa en Gren.

(493) Kongen: Lad den kun sidde.
Den skygger dog.

⁶¹Hubertus: Hubertus (død 727), biskop af Liège og Tongeren. Hubertus opfattes som jægerens skytshelgen, og han blev skrinlagt i 743, og i 825 overførtes hans relikvier til et kloster i Ardennerne, hvor legenden om Hubertus' jagt opstod: Under en jagt så Hubertus en hjort med et krucifiks i geviret - han knælede i bøn og undlod at nedlægge dyret. [DSD]

⁶²Bandstraale: "Stråle" skal forstås som "lynstraale" jf. det tyske "bannstrahl", dvs. at blive lyst i band eller at være bandlyst. [ODS]

- (494) En af Jægerne: Jeg skød en lille Ræv.
Men da jeg kom derhen, var det en Hare.
- (495) Richmond: Saa er der ingenting at ræbe af.
- (496) Anne: Og ved saa Bjørnen, hvad jeg har til ham?
- (497) Kongen: Hvad har du da?
- (498) Anne: Se her.
- (499) Kongen: En Muskateller
⁶³fra Cypem! ah! hvor den skal smage!
- (500) Richmond: Naa da!
- (501) Kongen: Se ham! Han spidser Mund. Jeg skal forbarme
mig over dig og levne fire Draaber.
- (502) Richmond: Deraf er Annes de tre. Saa faar jeg en.
- (503) Anne: Saa Skaal da, Hjortejæger! Hjertetyv!
- (504) Kongen: Den er jo lunken. Kunde du dog ikke
have gemt den bedre? Føj endda for Pøjt⁶⁴!
- (505) Cromwell: Nu sidder Damerne derhjemme svalt
i Skyggen og baldyrer⁶⁵.
- (506) Kongen: Puh! det trætter
at fare om. Naar man har naaet min Alder,
saa duer man bedst til hyggelig Passiar
⁶⁶med en og anden i en rolig Krog.

---

⁶³*Muskateller*: Kommer af det latinske "(vinum) muscatellum", som betegner en særlig stærk, sød vin med en krydret duft og smag. [ODS]

⁶⁴*Pøjt*: Ordet kommer af det franske "(vin de) poitou" og betegner en tynd eller dårlig drik i almindelighed. [ODS]

⁶⁵*baldyrer*: Omdannelse af det franske "brodure" og betyder at brodere. [ODS]

⁶⁶*Passiar*: Betegner en munter og hyggelig samtale. [ODS]

- (507) Anne: Saa skal vi drøfte Prædestinationen⁶⁷ i Aften, naar vi kommer hjem. Jeg læste den hele Nat i Hammonds nye Bog og har med Neglen streget under, Henry, ved Steder, jeg skal snakke med dig om.
- (508) Kongen: Han tager for smaaligt paa det, ikke, Anne? Vel er jeg sikker paa, at hvad jeg øver af større Ting, er jeg forlængst bestemt til, saa det er mig umuligt at lade være. Men at jeg klasker Fluen paa din Arm, at Herren har ulejliget en Engel for talrige Aartusinder tilbage med et Diktat om *det* i Livets Bog, det kan jeg ligesom ikke rigtig tage.
- (509) Anne: Mest Interesse fik jeg nu i Nat for det infralapsariske Problem⁶⁸.
- (510) Kongen: (*som paa ingen Maade er dummere end et Menneske.*) Hm, hm! saa store Ord de lyder ilde i en saa lille Mund. — Til Opbrud, Folkens!
- (511) Cromwell: Nej. Nej da. Nej.
- (512) Kongen: Hvad gaar der af vor Kansler?
- (513) Cromwell: Er vi paa Jagt? og har vor Dronning med? vor Dronning, der er saa forlibt i Sang! og Hds. Naade har sin Sanger med? og vi er Jægere og synger ikke? (*Jubel. Bifald: en Sang! en Sang!*)
- (514) Smeaton: (*synger for*)

---

⁶⁷*Prædestinationen*: Latin for forudbestemmelse, som næsten kun bruges i religiøs eller teologisk henseende: At Gud har udvalgt visse individer eller grupper til frelse og at denne udvælgelse ligger forud for fødslen. Spørgsmålet om prædestination og vejen til frelse var et stridsæble blandt de kristne og blev ivrigt debatteret i tiden omkring Reformationen. [DSD & BOE]

⁶⁸*infralapsariske Problem*: I forhold til den teologiske diskussion af begrebet prædestination kan udskilles to synspunkter ud fra deres relation til (synde)faldet (af det latinske "lapsus"): Det supralapsariske ("før syndefaldet") er den opfattelse, at Gud forud for syndefaldet bestemte hvilke mennesker, som skulle frelses og hvilke fortabes. Det infralapsariske synspunkt derimod siger, at Gud først efter syndefaldet bestemte hvilke mennesker, som skulle frelses eller ej. [DSD & BOE & MLS]

Saa hurtig som Kvisten
 kan svirpe din Kind,
 som Løvet berøres
 af taalette Vind,
 kan Rævene krydse den tilgroede Sti,
 kan Harerne springe forbi, forbi,
 mens Skyggerne skifte i Skoven.

Saa still dig ved Graven,
 hvor Mikkel skal dø,
 og send Mester Bjæffe
 derind for at gø.
 Og faldt ikke Ræven, idet han for ud,
 saa trøst dig, o Jæger, der faldt da Skud,
 mens Skyggerne skifte i Skoven.

Det glammer histovre,
 nu kommer det her.
 Saa Hjertet i Halsen
 og Haand paa Gevær!
 Der springer en Skygge, der knækker en Gren.,
 Nu ikke for hurtig, nu ikke for sen!
 mens Skyggerne skifte i Skoven.

O, Jæger, dit Haandværk er lystigt og sundt,
 det er som at fange
 det rappe Sekund,
 som under det frie og blæsende Hvælv
 at komme før Tanken og før sig selv,
 mens Skyggerne skifte i Skoven.

(515) Richmond: (*ud med Jægerne*) Kom, Anne! I følger mig? den søndre Vej!

(516) Anne: Tak, Richmond, jeg vil dase lidt endnu.
 Hvor er jeg træt. Smaablomster, maa jeg hvile
 mit Hoved hos Jer lidt? Det er saa træt,
 som om det bad om aldrig mer at løftes.
 I bliver da ikke bange for mig. Vel?
 Vi var jo dog engang saa gode Venner.
 Duft for mig! —Fugle, hvorfor tier I?
 Er Himlen virkelig saa blaa endnu?

er det den samme, som jeg var saa glad for
at se op i som Barn? Jeg syntes dengang,
at den var saa fortrolig nær. Nu svimler
jeg ved at se derop. Saa fjern! saa fjern!
Du lille Snerle, du forstaar jo nok,
at jeg er Dronning. Jeg har ingen at
betro mig til. Hvis du vil høre paa mig,
skal du have Tak. Hvor ser du glad ud, Snerle!
Jeg selv har ogsaa været glad engang.
Ja, engang — men det er saa længe siden —
da var jeg Latter — hele Anne Boleyn
var bare Latter, baade Mund og Hjerte.
Der kom en Tid, da Hjertet lukked sig
i Tavshed til, men Munden kneb sig sammen
om Evnen til at le og lo og lo.
Nu er der ikke — — for jeg var saa dum.
Jeg mente, at naar Sejren blot var vunden,
saa hørte Kampen op; jeg vidste ikke,
saa først begyndte den. Saa først! saa først!
Du søde Blomst, der snor dig hid og did
og slynger dig saa kækt om Hyldens Stamme,
jo, du forstaar mig nok. Hvis nu jeg rev dig
fra den, der støtter dig og løfter dig,
saa maatte du jo dø. Det gør saa bange.
Og ogsaa er der noget i dig, som
vil ikke have, at Tidslerne paa Gærdet
skal se dig ligge brudt og slængt i Støv.
Og, Snerle, du forstaar jo ogsaa nok,
at jeg kan ikke dræbe hende, vel?
selv om jeg turde det for ham, saa kunde
jeg ikke dræbe Jane, der ser op paa mig
med disse skikkelige Hundeøjne,
som dog i deres Bund har eet Ord skrevet,
kun eet Ord, altid eet Ord: *CATHERINE*.
Aah, er der ingen af Jer: Buske, Træer,
Smaablomster, Græs og Fugle, I, der smutter
saa tavse om — aah, er der ingen af Jer,
der kan faa mine Øjne til at græde?

(517) Smeaton: (*ind*) Forstyrrer jeg min Dronning?

(518) Anne: Er det dig,
der kommer, naar jeg kalder. Ja, du kan visst.

(519) Smeaton: Hvad kan jeg, Eders Naade?

(520) Anne: Prøv saa paa det.
Syng mig en Sang, en lille, stille Sang.

(521) Smeaton: (*synger*)

Mildt vil jeg bære dig under mit Hjerte,
Barn af min Elskedes Bøn.
Mildt vil jeg møde Forløsningens Smerte,
selv om jeg ængstes i Løn^a.
Sejrer jeg, giver han mig fejreste^b Smykke,
kalder mig Moder og Viv.
Synker jeg, er det min bristende Lykke,
at jeg gav Livet et Liv.
Og skal jeg sænkes med Barnet ved Brystet
under den mørknende Fjæl^c,
bliver jeg af Englene løftet og trøstet:
Se, du gav Herren en Sjæl.

^a*i Løn*: Især poetisk eller arkaisk: skjult, hemmeligt, ukendt. [ODS]

^b*fejreste*: Adjektivet "fej" er det samme som "fager" og "favr", men anses for finere og at have bibetydningerne: ædel, stolt, eller højtidelig. [ODS]

^c*Fjæl*: Betegner egentlig et mindre stykke fladt, udsavet træ, et bræt. [ODS]

(522) Anne: Og hvorfor synger du i Dag den Sang,
du kvad mig, før Elisabeth blev født?

(523) Smeaton: Fordi jeg fandt jert Blik saa sorgforpint
og kun den ene Gang har set det sløres ...
Nej, ikke derfor. Dristigt vil jeg tale.
Jeg ved jo, hvad jer Kummer rinder af.
Saa knyt da Kongen til Jer som tilforn⁶⁹,
giv ham den Søn, han vil for hver en Pris.
Jeg elsker Jer jo, Anne, I elsker mig.
Lad England faa den Arving, det begærer,
af eders Skønhed og mit Skjaldskabs Kunst!

⁶⁹*tilforn*: Betyder forhen, før, tidligere eller i tidligere tid. Nu kun poetisk eller arkaisk. [ODS]

- (524) Anne: Er det den Smeaton, jeg —
- (525) Smeaton: Vi er alene,
saa lad os ærligt tilstaa for hinanden,
hvad længe vi har begge følt og vidst.
Naar Sangen gløded paa min Tunge, var det
jo eders Øjnes Lyn, der tændte den.
Og naar min Cither⁷⁰ laa ind til mit Bryst
og lo og græd med Nattens tusind Stemmer,
var det jert Legem, mine Fingre krysted,
og eders Danse viste, I forstod.
I elske Henry, det vældige
Fad Grød med Smørklump i og Flæsk til — nej!
for I er fjerne Lyn og Blæst og Stjerner,
dem elsker Skjalden, og de elsker ham.
- (526) Anne: Før Morgen er I rejst til Frankrig, Smeaton.
Og træder I mig tiere for Øje,
bliver Rejsen længer og dog mere kort.
- (527) Smeaton: De stolte Træer staar Riddervagt om Lejet,
som vi skal hvile paa, de hulde⁷¹ Blomster
er Brudepiger, Anne, giv mig dig,
hver Draabe af mit Blod er Kvad til dig,
din Pris. Jeg er din Konge. Giv mig dig.
Og vil du ikke give, saa tager jeg, Anne.
Jeg tager. Du skal.
- (528) Anne: (*griber sin Bue*) Haa, jeg skød fejl i Dag.
Men mon jeg ikke skulde kunne ramme?
- (529) Smeaton: Slip ikke Pilen, Eders Naade! Sæt,
jeg døde af det. Alle mine Sange—!
- (530) Anne: Usling!
(*Kaster Buen og gaar.*)

⁷⁰*Cither*: Kommer af det græske ord ("kithára"), som er navnet på et strengeinstrument, der nu almindeligvis består af en flad liggende lydkasse, hvorover der er spændt en mængde strenge, der i reglen ikke stryges, men anslås. I ældre tider brugtes betegnelsen dog også om forskellige harpe-, lyre- eller lutlignende instrumenter. [ODS]

⁷¹*hulde*: Poetisk. Betyder her "yndig", "skøn". [ODS]

- (531) Smeaton: Fordømt. Hvor kunde jeg dog ane!
- (532) Cromwell: (*fløjter. 2 Svende er over Smeaton med Reb*) Stram til! godt! godt! saa fort og faa ham hid!
- (533) Smeaton: Hr. Kansler! hvorfor gør I — hvad betyder?
- (534) Cromwell: Se her, aldeles tydelige Aftryk af hendes Legeme, dem skal han se. Og din og hendes Buer. Alting stemmer.
- (535) Smeaton: Hvad tror I om mig?
- (536) Cromwell: Siger ikke Ordet, at Tyren skal man tage ved Hornene! To raske Studedrivere! de henter ham hurtigt hid, Mark Smeaton. Du kan tude os et af dine Kvad, imens vi venter. For naar han kommer, saa er Visen ude.

7. Akt: VII

TOWER

- (537) Præsten Weston: (*foran Anne*) Og vend dig saa til ham, der ved det alt, og tilstaa ham hver Tanke, Ord og Handling, hvis Minde naar dig nu og gør dig ondt.
- (538) Anne: Jeg angrer, Herre Jesus, at jeg ikke med ydmygt Sind tog mod den Lidelse, der ræktes mig, men skød den trodsigt bort og vendte Kongens Hjerter til mig uden at føle for ham, som han maatte tro. Jeg angrer, Herre Jesus, at jeg ikke, — da Kongen havde løftet mig saa højt — i Stedet for at sidde der og knejse, steg ned til Folkets, mit Folks Nød og Fængsler,

ned for at række Smil og løse Baand.
Men mest af alt: jeg angrer, Herre Jesus,
at jeg var kold og haard mod Marylil.

(539) Weston: Og har du mer at tilstaa for din Herre?

(540) Anne: Du ved det, Herre Jesus, jeg er ren
og uden Skyld i det, jeg fældes for.
Men det, jeg har bekendt dig nu, det bider
min Sjæl og gør mig bange for at dø.

(541) Weston: Saa sandt dit Hjerte talte, tør jeg kende
dig fri i Navnet over alle Navne.
I Faderens, i Sønnens og i Aandens
tilsiger jeg dig alle dine Synders
Forladelse og skænker dig som Pant
Del i det Hellige: hans Kød, hans Blod.

(542) Anne: Saa tør jeg altsaa tro, at jeg kan gaa
frimodig frem for Gud?

(543) Weston: Nu skal I tro det.

(544) Anne: Og han, der er almægtig og er alviis,
vil bøde, hvor jeg svigted og forbrød?

(545) Weston: Jer Bod og Bøn er Midler i hans Haand.

(546) Anne: Saa vil jeg ogsaa være rigtig glad
den liden Stund, da jeg endnu kan lytte
til Spurvekvidderet for Fængselsruden,
I Venner smaa i Fangedragt, der kom,
da de i Fløjl og Silke brat blev borte,
holdt ud hos mig en Vinter dødsenslang
og gav mig Graadens naaderige Gave.
— Aah nej, hvem nænner nu at komme her?
det kan dog ikke være allerede.
Jer, Percy, og Jer, Richmond! — Aah, hvor kønt,
at I for min Skyld staar saa tidlig op,
og kønt, at Kongen giver Jer Lov at komme.

Men hvem? nej, fy da! han! hvad vil han her?

(547) Cromwell: (*ind med Percy og Richmond*) Kongen har ikke tilladt dem at komme.
Det skyldes mig, Anne Boleyn, bare mig.

Vi vilde bringe Jer en sidste Hilsen
fra Foraarsmorgenen og Slottets Sale —
og dertil spørge: *Ønsker I Benaadning?*
For hvis I vilde det særdeles gerne,
saa kunde vi vel endnu gaa til Kongen,
saa kunde jeg maaske indvirke paa
Hs. Naade; *jeg*.

(548) Anne: Der er — tilgiv mig, Weston —
alligevel endnu en Ting, jeg angrer,
at jeg, skønt det en kort Tid var mig muligt,
forsømte at faa ham der dræbt.

(549) Cromwell: Anne Boleyn!

(550) Anne: Og dog — maaske vil det tage tusind Aar
at fjerne ham fra Stolen over Riget.
Men her! Og var jeg aldrig Dronning før,
nu er jeg det, her, uantastelig:
Gaa, Thomas Cromwell, til den Verden, du
har hjemme i, nu evig fjern fra min.
Gaa, byder jeg dig. Bort! (*Cromwell ud.*) Nu er han glemt.
Og ogsaa I maa gaa, I gode Venner,
for jeg vil gerne være ene nu
med Spurvenerne, de smaa beskedne Fugle,
hvis højeste Ærgerrighed er den
at hilse Dagens Sol med deres Kvidren.

(551) Richmond: Jeg — jeg kan ikke gaa — gaa fra Jer — vide,
at det var sidste Gang, jeg saa jert Ansigt,
og at I skulde — I maa ikke dø,
I er for ung, omtrent saa ung som jeg.
Saa unge Folk vi kan dog ikke dø,
naar Blodet springer rødt og rask i Aaren.
Aah, Anne, som vi to traadte Dansen sammen!
hvem skal jeg danse med, naar I er død?

Jeg kender intet Liv saa kækt og smidigt
at slaa sin Arm om, ingen Fod saa let,
saa —

(552) Anne: Richmond, saa! du kønne ædle Dreng!

(553) Richmond: Nej, ikke dø! I er jo dog uskyldig!

(554) Anne: Det er jeg. Det vil sige: kun i det,
som jeg anklages for; thi ellers tror jeg,
at lille Dronning Hovmod har fortjent
at faa sin Nakke bøjet; nu, saa sker det,
om for det ene eller andets Skyld —
engang vil Kongen komme til at tro paa
min Uskyld, saa gør det jo ingenting.
Men Richmond da!

(555) Richmond: (*hoster Blod*) Jeg taaler det jo ikke.
Vil ikke have, I dør. Jeg styrter til ham —
til Far — han skal benaade — skal benaade —
(*Ud.*)

(556) Percy: Han gør det ikke. Nej, men, Eders Naade,
rundt om os har jeg skjult halvhundred Mand,
bevæbnede. Et Stød i denne Fløjte,
de stormer frem. Der er en Mulighed.
Maaske det lykkes os at slippe over
Kanalen. Eders Naade, giv mig Lov!

(557) Anne: Hør, Percy, hvor de kvidrer. Det er Foraar.
Hvor er mit Hjerte mildt og sødtbevæget!
Den lange onde Kamp er stridt til Ende.
Jeg staar med Foden nu i Fredens Port.
Et Skridt — og jeg er inde. Aah, hvor gode
I allesammen er imod mig, Richmond.
Og du, der kommer her og byder mig
dit Liv i Vove for mig — kære Percy.
Og Kongen er saa god — hvad kan han for,
at Slanger stikker ham? — og har bevilget,
at Englands Bøddel med den grimme Øxe
maa faa sin Morgensøvn, og har sendt Bud til

Calais om fransk Skarpretter med et Sværd.
Men, Percy, at en Mand som du vil græde!

(558) Percy: Jeg beder Jer, Eders Naade —

(559) Anne: Du skal se,
hvor let det gaar; jeg har saa tynd en Hals.
Og naar det først er ovre, bliver det nemt
at finde Tilnavn for mig; Folk kan kalde
mig for Anne Hovedløs.

(560) Percy: Hvor kan I le
som i de unge Dage?

(561) Anne: Kan du huske,
hvor vigtig af mit Dybsind jeg docerte⁷²,
at Livets bedste Gave af dem alle
var den: det blev bestandig rigere.
Det var dog klogt tænkt af den lille Anne,
der nu skal have dets sidste Gave: Døden,
Og der er Mester Franskmand⁷³. Er det Tiden?

(562) Skarpretteren: (*ind*) Ja, Tiden, Eders Naade. Jamen god Tid.
Jeg passer altid god Tid, at vi ikke
skal blive nervøs.

(563) Anne: Det er betænksom gjort.
Alt, hvad jeg har af Guld og Smykker, Percy,
bed Kongen om, at det maa deles ud til
de Fattige. Og sig saa Henry fra mig,
ham gjaldt min sidste Tanke, var en Tak,
fordi han var saa tro imod mig dengang
og stred mod hele Verden for at vinde
min Haand og sætte mig paa Dronningstol
højt ved sin Side. — Mester, skal vi gaa?

---

⁷²*docerte*: Den latinske betegnelse for det "at undervise", men som i brugen her anvendes i nedsættende forstand om det at holde et belærende foredrag. Det kan bemærkes, at verbet her bruges med en ældre præteritumsform. [ODS]

⁷³*Mester Franskmand*: Udtrykket kan forklares i en anden og længere version af skuespillet (trykt i "Kaj Munk Mindeudgave", 1948), hvoraf det fremgår, at kongen har sendt bud til Calais om fransk skarpretter (som opererer med sværd) i stedet for Englands bøddel (som bruger økse). "Mester Franskmand" betegner den franske bøddel, hvilket også forklarer, hvorfor han har lidt problemer med sproget, fx "Jeg passer altid god Tid, at vi ikke skal blive nervøs". [DSD & BOE]

- (564) Percy: Anne, tilgiv mig.
- (565) Anne: Du stakkels blege Percy,
jeg fik jo ikke vist dig Anemoner.
Min Weston, tror I, der er Foraar nu
i Himlen?
- (566) Weston: Himlen er en evig Vaar.
- (567) Anne: Naar saa du kommer og faar fundet mig,
saa skal jeg vise dig de hvide Blomster.
- (568) Skarpretteren: Nu er det Tiden, Eders Naade.
- (569) Anne: Tænk dig,
om kun et Øjeblik saa er jeg der,
skal plukke Himmerigets Anemoner
og lytte til de glade Engles Viser.
Hils Jane og sig, jeg stoled paa, at hun
bliver god mod Mary og — Elisabeth.
Og hils saa alle, der kan le og synge,
og sig dem, at det maa de aldrig glemme.
Saa gaar vi.
- (570) Skarpretteren: Eders Naade, efter Dem!
(*Percy løfter Fløjten mod Munden, sænker den, løfter den atter, kaster sig ned.*)

8. Akt: VIII.

SLOTTET — SALEN OG KABINETTET

Salen er fuld af Englands Stormænd. I Kabinettet ligger Richmond hostende paa Knæ for Kongen.

- (571) Richmond: Jeg beder Jer, Far.

- (572) Kongen: Benaadning? Udelukket.
Desuden kan det heller ikke naas.
Kanonens Raab, der melder, det er ude,
kan ventes hvert Minut.
- (573) Richmond: Hun er uskyldig.
- (574) Kongen: Har jeg da ikke lidt nok for den Hex?
Skal ogsaa du — ? Uskyldig! hun, der slog
mig Sjæl og Sanser med sin Trolddom, rev
mig fra min brave Hustru Catherine,
indbildte mig, at hun—jeg stakkels Mand!
Det var jo allerede dengang Hor.
Og har hun kunnet hore med en Konge,
hvor meget mere da med denne Sanger,
som jo da ogsaa tilstod, før han døde.
Er du min Søn og kommer og vil øge
min Smertes alt for overskredne Maal?
Du burde heller ynke mig, din Far,
din gamle Far, for al den Tort og Kvide⁷⁴,
der dynges paa ham! (*Falder ham i Graad om Halsen.*) Lad os være Mænd!
Nu er det Fortid. Det er Kongens Pligt
at glemme alt det bag ham, staa i Dagen
i Dag og skue fremad, altid fremad
til nye Handlinger for sig og Riget.
(*Jane ind.*) Ah, er du der, min Elskede! Velmødt!
Saa viser vi os med det samme, Jane,
for Folket.
- (575) Jane: Ganske som min Herre vil.
(*De gaar ind i Salen. Hyldestraab. Richmond forbliver i Kabinettet, hoster, hoster
og spytter Blod.*)
- (576) Cromwell: Som Jarl af Essex er det overdraget
mig af vor allerkristeligste Fyrste
at melde hans tro kære Undersaatter,
at for sit Riges Lykkes Skyld har Kongen
igen bestemt sig for et Ægteskab.
Hil Englands Drot⁷⁵ og hans Trolovede!

⁷⁴Tort og Kvide: "Tort" betegner i dansk ret en krænkelse af en persons selvfølelse og æresfølelse, dvs. personens opfattelse af eget værd og omdømme, mens "kvide" betyder trængsel, nød og smerte. [DSD]

⁷⁵Drot: Bruges i dag som en poetisk betegnelse for konge eller fyrste. Beslægtet med "dronning". [ODS]

- (577) Kongen: Vi takker Eder alle, og Vi ved jo,
Vi glæder Eder, naar Vi glæder os.
(*Hilsener til højre og venstre.*)
- (578) Parlamentets Formand: (*en Hertug, nærmer sig*) Ja, Parlamentet haaber, Eders Naade,
at det faar gunstigst Lov at overtage
Udgifterne ved Kroning af vor Dronning.
- (579) Kongen: Javisst. Det ordnes nok.
- (580) Cranmer: Se, Eders Naade,
vor store Dogmatik⁷⁶ gaar fremad støt.
Kun ved jeg ikke ganske — hvad med Skærsild⁷⁷?
- (581) Kongen: Ja—e, Skærsild, ja—e. Den stryger vi, den stryger vi.
- (582) En Storkøbmand: Som Tak for Fredstid, indre Ro og Orden
beder Englands Borgerskab om Lov at skaffe
udvalgt Musik ved Eders Naades Bryllup.
- (583) Kongen: Musikken! Død og Pine! Høj! min Fløjte!
jeg har just lært en Melodi fra Spanien.
Den vil vi danse hele Natten til.
Hør her, hør, Folkens, her! (*Spiller.*) Ja, prøv den kuns!
(*Skuddet er forlængst faldet. Inde i Kabinettet hoster Richmond sig til Døde. Med Jane ved sin Side spiller Kongen for de dansende Herrer af England, Lorder, Bisper og Storkøbmænd. Bag ham staar Cromwell og ler.*)
- (584) Cromwell: Det gaar jo lystigt.

⁷⁶*Dogmatik*: Græsk/latinsk ord for tros lære eller læren om kirkens dogmer. [DSD]

⁷⁷*Skærsild*: Kommer af det senere oldnordiske ”skírslareldr” (jf. ”skærrel(æ)” med betydningen renselse), gengivelse af latin ”ignis purgatorius” og bruges især inden for den katolske kirke om en lutrende, rensende ild, hvor de sjæle, der ikke har gjort sig fortjent til straks at komme i himlen, må lide straf for deres synder, inden de befries. [DSD]